

fuzinar

Leto XXVIII

Ravne na Koroškem, avgust 1991

Št. 8

Poleti '91 Železarna Ravne deli usodo večine slovenskega gospodarstva:

- poslovni tokovi z južnimi republikami so domala prekinjeni

- usmeritev na Zahod je zato nujna, a nikakor ne lahka naloga

- da bi jo uresničili, se moramo v izredno kratkem času prestrukturirati – hitro odpraviti slabosti preteklih desetletij, ki se jim reče premajhna kakovost, nespoštovanje s pogodbami določenih rokov in previsoke cene

- če hočemo biti na Zahodu konkurenčni, moramo skrbeti naše obrate na takšne fleksibilne celote, ki se bodo sposobne prilagajati konjunkturnim nihanjem na tržiščih

- krčenje proizvodnje pomeni zato trajne viške delavcev; težka resnica, ki pa se ji ne bi mogla ogniti ne vlada na soncu ne ona v senci.

Junija smo na Ravnah z enotedensko stavko in z desetnevno vojno doživeli v kratkem času nekaj hudih lekcij. Kaj smo se iz njih naučili, bo pokazal čas. Ena od tem je vsekakor bila: razmerje med slovenskim in lokalnim, med splošnim in posebnim, med usodo naroda in posameznika.

Pa najbrž ne bomo utegnili čakati na sodbo zgodovine. Ker smo še zmeraj državno podjetje, pravil našega obnašanja ne določamo sami, ampak nam jih v precejšnji meri predpisujejo drugi. Občutili smo pač, kakšno težo ima javno mnenje v dobrem in kakšno v slabem.

Izkusili smo, kako je, kadar nočemo delati, kmalu nato pa, kako je, če ne moremo, ker se krožni tok nabave in prodaje prekine. Vojska je pokazala, kako zelo smo ranljivi brez surovin in repromateriala, a s polno špedicijo. Nadse nazoru pa nam je kriza predočila, koliko je vredno hitro prilagajanje razmeram in kako dragocene so v stiski poslovne zveze.

Delo in mir

Dodatno streznitev je konec julija prinesla polletna bilanca. Saj rezultati niso bili nepričakovani, vseeno pa le pomenijo grenko obletnico izgub.

Slabi rezultati pomenijo še naprej slabe plače in bodo glavna tema naših pogovorov v prihodnje. Zadnja stavka je trajala tako dolgo tudi zato, ker je šlo za razkorak med zahtevami delavcev po izdatnem povečanju plač in med realno nezmožnostjo vodstva, da bi tem zahtevam ugodilo. Ali drugače: ni več mogoče avtomatično uravnati plač v odvisnosti od padca življenjskega standarda kot v preteklih letih, ampak (nasprotno) vse bolj so v odvisnosti od doseženih mesečnih poslovnih rezultatov.

V prihodnje se bomo očitno veliko bolj pogovarjali o zadržanih osebnih dohodkih in o reševanju najhujših socialnih problemov kot o ohranjanju dosedanjega, vsaj za silo spodobnega standarda.

Kakor je bilo premirje v zadnji vojni osnovni pogoj za preživetje države, utegne biti premirje med sindikatoma in vodstvom podjetja pomembno tudi za preživetje železarne. Ni pač mogoče uspešno organizirati in voditi dela v podjetju, če visi nad glavo nenehna grožnja s stavko in če vsak mesec okoli plačilnega dneva doživljamo infarktna stanja; z višino plače pa tako od delavcev do strokovnjakov zlepa ni več kdo zadovoljen.

Poleg miru v deželi, naročil in surovin za proizvodnjo je mir v tovarni prvi pogoj za izhod iz sedanje krize in za sanacijo.

Ko bo prišel čas za temeljit razgovor, bomo razen o povedanem morali razmisliti tudi o nekaterih, spomladi zapisanih zelo bojevitih načelih sindikata, na katerih naj bi temeljil odnos med delavci in vodstvom podjetja. Resno bo treba pretehtati veliko razliko med trajno zaostrenim, kar sovražnim odnosom na eni strani in partnerskim razmerjem na drugi. Ni si pač mogoče zamisliti, da bi lahko dobro sodelovali med seboj ljudje, ki so v sovražnem odnosu, prav obratno pa je s partnerji, ki sodelujejo na podlagi skupnih interesov.

Osnovna pravila za dobre medsebojne odnose seveda tudi izključujejo neupravičena posploševanja, polovične resnice, sumničenja, pretiravanja in podtkanja. Nasprotno pa še zmeraj velja stari rek, da dobra beseda dobro mesto najde in da prijaznost odpira vsa vrata.

lih delovnih dni. Zato sta tudi odprema in realizacija na nizkem nivoju. Ta izpad bodo poskušali nadomestiti v juliju, če se bodo razmere kolikor toliko uredile.

V Jeklovleku so omenjene težave lažje prebrodili, zaradi tega je tudi rezultat – tako proizvodni kot vrednostni – boljši. Tonažnega plana tudi v Jeklovleku niso dosegli, in sicer predvsem zaradi brušenja profilov manjših presekov, fakturirani efekt pa je nekoliko ugodnejši.

Naše delo v juniju

Predvideni plan skupne proizvodnje smo v juniju dosegli 56,6 odst., kar znaša v kumulativni 55,6 odst. Za 3740,3 ton prodanih izdelkov smo iztržili 145,7 milij. din, kar je v povprečju 38,96 din/kg. Od tega smo na domačem trgu prodali 2764,5 ton v vrednosti 87,2 milij. din, izvozili pa 975,8 ton v vrednosti 58,5 milij. din oziroma 2,5 milijona dolarjev.

PROIZVODNJA

V juniju so v Jeklarni dosegli 61,4 odst. planirane proizvodnje. Glavni vzrok za nedoseganje plana je pomanjkanje naročil, občasno pa primanjkuje tudi starega železa in legur.

Proizvodnja v Valjarni je bila zaradi znanih težav (štrajk, vojno stanje) v juniju zelo motena. Zaradi specifične narave dela kljub dodatnim naporom niso mogli nadomestiti izpad-

V Kovačnici so tudi v juniju imeli težave pri planiranju zasedenosti peči, ker dostava šarž iz Jeklarni še vedno poteka z zamudami dveh do treh ur. Čiščenje korenin pri ingotih, predvsem pri GFM 4 ingotih, je še vedno nerešen problem.

Tudi v Strojih so imeli zaradi izrednih razmer v republiki izpad odpreme. Težave imajo tudi z nabavo delov za stroje in orodja. Pesti pa jih še pomanjkanje naročil za proizvodnjo strojev.

V preteklem mesecu so imeli v Nožih zaradi izpada strojev 928 ur zastojev. Od tega je bilo 440 ur zastojev na brušenju ploščine in 488 ur na brušenju rezine in naklona.

Predvideni plan skupne proizvodnje so dosegli le v Obdelavi, vendar je zaradi nastale situacije v Jugoslaviji ostalo v špediciji okoli 70 ton vzmeti neodpremljenih. Vrednost realizacije pa je tudi v Obdelavi le 72 %.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

JEKLOLIVARNA je dosegla v juniju 75,2 % količinske proizvodnje in 151,0 % vrednostne realizacije. Vrednostna realizacija je bila presežena predvsem zaradi visoko kvalitetne litine (Pk, OCR) za Armature Muta in PIB. Količinsko nedoseganje pa je predvsem zaradi nizko produktivnega programa in slabega asortimenta. Naročil je za okoli dva meseca.

30,7 %. Zaradi prepozne dostave vložnega materiala niso realizirane planirane vagonске osi za »Boris Kidrič« Maribor in hrvaško železnico v skupni količini okoli 40 ton. Od planiranih 25 ton obdelanih ulitkov je realizirano le 15 ton. Izpad je pri pilger valjih zaradi slabe kvalitete.

PNEVM. STROJI. V primerjavi s planirano mesečno količinsko proizvodnjo so na domačem trgu dosegli 95,1 % in s tem presegli vrednostno realizacijo za 52,1 %. Vrednostna realizacija je bila presežena zaradi večje odpreme rezervnih delov.

VZMETARNA. Na domačem trgu je v primerjavi s planirano proizvodnjo dosegla 92,7 % količinske proizvodnje in s tem vrednostno realizacijo 69,5 %. Ker z Vozili Gorica še vedno nismo dosegli povišanja cen je razlika med doseženo količinsko in vrednostno realizacijo.

INDUSTRIJSKI NOŽI. V primerjavi s planirano prodajo so na domačem trgu dosegli mesečno količinsko proizvodnjo le 21,7 % in s tem vrednostno realizacijo 45,7 %. Glede na velike težave z dosego plačilnih pogojev s kupci na domačem trgu se angažirano preusmerjamo na zunanje tržišče.

ORODJARNA. Na domačem trgu, v primerjavi s planirano proizvodnjo, je dosegla mesečno količinsko proizvodnjo 27,3 % in s tem vrednostno realizacijo 34,7 %. Velik izpad nedoseganja planirane proizvodnje je predvsem zaradi pomanjkanja naročil strojnih delov in vpenjalnih priprav. Zaradi odsotnosti ljudi niso dokončana planirana orodja za Elrad Gornja Radgona in Rade Končar Zagreb.

ODSOTNOSTI

V juniju je bil delovni čas izkoriščen 67,01 odst. Odsotnosti so znašale 32,99 odst. in so bile razdeljene takole:

– letni dopust 13,58 %
– izred. plač. dopust 1,29 %
– bolezn 6,87 %
– druge plač. odsot. 10,76 %
– neplač. odsotnos. 0,49 %
SKUPAJ: 32,99 %

Opomba: med drugimi plačanimi odsotnostmi je predvsem čakanje na delo doma.

Ure v podaljšnem delovnem času so znašale 0,33 odst. in so bile glede na mesec maj nižje za 0,05 odst. Največ nadur so imeli v T S D, in sicer 1,28 %. Sledijo: Translog z 0,89 %, Orodjarna 0,83 %, Kovačnica 0,69 %, Jeklovlek 0,61 %, Pnevmat. stroji 0,54 %, Stroj 0,52 %, Komerciala 0,50 %. Vsi ostali pa imajo odstotek plačanih odsotnosti pod 0,50 %.

OBRAT DELNIŠKA DRUŽBA	ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir
JEKLARNA	61,4	54,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VALJARNA	50,9	52,2	31,0	49,8	43,2	60,0	10,8	21,4	18,6	26,2	71,5	98,9
JEKLOVLEK	62,1	56,7	48,5	51,7	84,8	79,8	48,9	54,6	86,9	71,8	83,3	85,6
VALJ. IN JEKLOVLEK	51,6	52,5	33,5	50,1	52,7	64,5	18,1	27,7	31,6	34,8	74,7	95,3
KOVAČNICA	55,2	55,6	33,9	54,5	60,0	80,3	40,0	62,2	68,5	77,0	57,9	81,1
JEKLOLIVARNA	54,0	69,8	47,3	82,0	86,3	128,2	30,5	80,0	53,0	97,6	123,2	162,1
STROJI	27,1	44,8	3,9	40,4	9,7	42,0	2,2	21,0	3,7	24,5	30,7	103,3
- NOŽI, BRZOR, OR.	36,7	76,0	66,7	76,9	92,0	58,6	-	-	-	-	92,0	58,6
- GREDEC	147,4	91,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTR. NOŽI	116,4	93,2	73,2	89,3	112,4	90,1	93,2	78,4	163,3	103,6	45,7	72,3
NAMENSKA PROIZV.	109,4	143,9	19,4	57,9	50,6	108,7	43,3	131,4	76,0	165,7	4,1	4,1
ORODJARNA	37,5	110,6	59,8	97,7	102,9	79,9	211,9	74,2	359,1	108,7	34,7	72,2
PNEVMAT. STROJI	128,2	104,8	69,0	80,1	134,9	97,4	38,3	67,2	64,8	72,6	152,1	103,5
VZMETARNA	108,3	117,8	83,3	111,9	74,6	100,1	56,9	55,4	100,0	70,3	69,5	106,0
STO	106,7	120,7	48,0	81,5	72,9	103,0	52,0	120,6	90,4	152,0	58,2	61,7
ARMATURE	63,7	92,7	60,0	100,4	100,0	105,4	47,8	80,2	83,5	101,3	169,1	122,8
TOP DE PROFUNDIS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
STORITVE DRUGIH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SKUPAJ	56,6	55,6	33,2	52,9	54,5	71,8	25,7	49,2	44,7	61,4	63,8	81,8

op. podatki so brez storitev in ostankov vložkov

Jasna Planinšek

Pomen nadomestnih programov

Pogovor z Andrejem Kladnikom

V času, ko je naročil za naše redne programe vse manj, novih pa tudi nimamo v rezervi, smo v železarni prisiljeni jemati nadomestna dela. V glavnem jih dobivamo pri večjih tujih firmah. V letu dni se jih je nabralo kar precej: veliki ležaji, razna orodja, ojnice za ladijske motorje, varilne priprave.

Kaj pomenijo takšna dela v tem kriznem času za železarno oz. Predelavo, kjer je največ tega, smo vprašali direktorja Predelave Marjana Senica, dipl. inž., z Andrejem Kladnikom, vodjo montaže v Pnevmatiki, ki je zaradi slabe prodaje svojega rednega programa tudi zelo odvisna od nadomestnih naročil, pa smo imeli kratek pogovor.

»V čem je za obrat bistvena razlika med rednim in nekim nadomestnim delom?«

»Če pogledamo najpogostejša posebna dela, kot jih imamo za Voest Alpine, VW, Renault npr., a ne tistih, ki so redkejša in podobna programu Pnevmatike, je bistvena razlika v seriji. V Pnevmatiki smo imeli včasih za fabriške razmere srednje oz. velikoserijsko proizvodnjo, zdaj pa gre za individualno. Za naš redni program smo imeli zelo natančne in jasne načrte. Zdaj je drugačen pristop do konstruiranja; je precej več posploševanja. Tudi tehnologija je bila prej sorazmerno precizna. Zelo jasno so bili opisani postopki dela, zdaj pa zaradi rokov in načina konstruiranja to ni možno. Treba je več improvizirati. Pri nadomestnih delih tudi strojni park ni tako izkoriščen kot pri rednih, na drugi strani pa moramo, odvisno od potreb, v kooperacijske posle ali v železarni ali zunaj nje.

Razlika je še pri ceni. Pri našem programu smo cene poznali, vedeli smo, kaj nam prinaša profit, tukaj pa finančni uspeh ni 100-odst. zagotovljen.

»Katerim minimalnim zahtevam mora biti v obratu zadoščeno, da lahko sprejmete nadomestno delo?«

»Zelo pomembno je, da se celotna garnitura v obratu zaveda pomena rokov in kvalitete. Nekateri se tega bolj zavedajo, drugi manj. Kar najbolj je treba upoštevati že stara pravila, kot so red, disciplina, urejenost. Le te tri kategorije lahko vzpostavijo zaupanje pri kupcih.

»Kakšne probleme lahko v obratu povzročijo nadomestna naročila?«

»Predvsem so neenakomerno zasedene strojne zmogljivosti. Najslabše je v brusilnici in strugarni, vrtalnica in rezkalnica ter montaža v celoti pa so zasedene srednje dobro. V montaži je najslabše

Andrej Kladnik

pri izdelavi orodij in v monobloku. Kar se ljudi tiče, je treba reči, da jih je zdaj v Pnevmatiki za okoli 100 manj, kot jih je bilo v času največje zaposlenosti. To se seveda pozna, zato pomanjkanje rešujemo z zadelanimi urami, kolikor se da pa tudi z razpore-

ditvami znotraj obrata. Toda naš cilj ni potegniti ljudi iz oddelkov, kjer ni dela, v tiste oddelke, kjer delo je. Vsak človek namreč ne more opravljati vsakega dela, po drugi strani pa si moramo pri zadetih, da bi za neizkoriščene stroje dobili delo, drugače jih je bolje prodati, da nas ne bremenijo.

»Ali je v takšno delo vključenega manj znanja iz naše železarne?«

»Načrti so praviloma sestavljeni del naročila, zato konstrukcijski oddelki v pravem konstrukcijskem smislu ne sodelujejo. Je pa to delo izredno naporno za tehnologe, saj morajo v kratkem roku predelati ogromno načrtov, čeprav so sicer ta dela tehnološko lažje obvladljiva kot tista iz našega rednega programa. Za izdelavo lahko rečem, da je zahtevnost zelo podobna kot pri tehnologiji, zanesljivo pa je bolj zapletena montaža. Zahteva veliko energije, znanja, branja načrtov. Prej smo delali na pamet, tukaj pa brez načrtov ne gre.

V takšno delo je vključena tudi precej znanja naših komercialistov, saj so roki nabav zelo kratki, treba je dati veliko ponudb, znati je treba tuje jezike itd.

Ni pa v te posle vključenega nič našega razvojnega znanja.

V Predelavi imamo trenutno vsaj 40 % nadomestnega dela, največ v Pnevmatiki in TSD. Kako se bo ta odstotek gibal v prihodnje, je odvisno od tega, kako se nam bodo naši stalni programi rušili.

Po finančni plati so nekateri teh poslov bolj kot redni.

Za železarno so nadomestna dela trenutno življenjskega pomena. Pomenijo prilagoditev danim razmeram, ko je iluzija, da bi namesto starih programov, za katere nimamo trga ali pa so že tako in tako preživeti, razvijali popolnoma nove, z novo tehnologijo, za njihovo proizvodnjo pa postavljali nove hale. Čas zahteva prilagoditev tudi v razvoju. Izhajati moramo iz tehnološke opreme, ki jo že imamo, z malenkostnimi doinvestiranj, če je treba. Prav v tem je bistvo teh naših trenutnih nadomestnih programov, za katere pa sploh ni rečeno, da ne morejo kdaj postati naši stalni.

Delež našega znanja, vključenega v to delo, je različen. Z uspešno realizacijo manj zahtevnih programov si pridobivamo zaupanje, to pa nam prinaša vse več naročil, ki terjajo več našega inteligenčnega dela oz. dodatne vrednosti. Res pa je, da nam za to področje manjka še veliko opreme.

Marjan Senica, direktor Predelave

»Težišče dela je torej preneseno v bazo.«

»Težišče dela je izključno na operativnih, ne le v proizvodnji, tudi v Komerciali, in je res vprašanje, kje je tista »armada« inteligence iz nekdanjega RPT, Pli. Mogoče so tudi kje, a pri nas jih ni čutiti. Včasih pa smo bili dober teren za potencialne investicije, celo za doktorske disertacije smo jim prav prišli. Žal pa se še tudi danes v železarni pojavlja mišljenje, da je treba zmanjšati število zaposlenih predvsem v proizvodnji.

»Praviloma so to nova dela za vaše ljudi v obratu. Ali so se jim delavci sposobni prilagoditi? Kako je potem z lovljenjem roka, s kvaliteto itd.?«

»Povratnih informacij nimamo najboljših, vendar roke v glavnem izpolnjujemo in tudi s kvaliteto ni posebnih problemov. Kolikor imamo stike s predstavniki kupcev, so ti zadovoljni.

Delavci so še temu novemu delu popolnoma prilagodili. Zelo so prizadevni in pohvaliti moram prav vse v montaži, poleg tega pa še posebej inž. Mirka Gorinška, vodjo naših tehnologov, ki je lahko s svojo prizadevnostjo in požrtvovalnostjo vzor marsikomu, ter dipl. inž. Darka Jevšnikarja, ki skrbi za stike s kupci.

»Čeprav ta naročila torej niso pnevmatika, so delo. Ga v obratu jemljete enakovredno pnevmatiki ali ne?«

»Še vedno je naš interes delati pnevmatiko, saj je vsa leta prinašala železarni največ dinarjev po kilogramu. To seveda ne pomeni, da zdaj z nejevoljo sprejemamo nadomestna dela. Ne, nobenega dela se ne ustrašimo; sposobni smo narediti celo kaj zahtevnejšega, če bi bilo treba. Menim, da smo z nadomestnim delom v Pnevmatiki dokazali, da smo sposobni delati, kot zahtevajo zahodne norme, pa čeprav nam pri našem rednem programu tega v železarni niso hoteli nikoli priznati. Po mojem mnenju je k naši potrditvi pripomogel tudi tisk, ki dobro skrbi za predstavljanje našega dela, in ne nazadnje največ naš direktor Marjan Senica, ki nas zna pri delu spodbujati.

»Hvala za odgovore.«

Helena Merkač

ŽELEZARNA RAVNE V DNEVNEM ČASOPISJU

PETEK Miro:

Plača in bon. –

Večer 21.6.1991 št. 143 str. 8. Podpis: (mir)

3987 delavcev je poleg majske plače prejelo še bon za 1500 din.

KAVČIČ Franček:

Železarji močnejši od države. –

Delavska enotnost 21.6.1991 št. 25 str. 4.

Obsirna analiza stavke na Ravnah.

PETEK Miro:

Andrej Kokalj na čelu koncerna. –

Večer 22.6.1991 št. 144 str. 8.

Po vseh pripetljajih stavke v Železarni Ravne je generalni direktor Andrej Kokalj ponudil svoj odstop. Upravni odbor pa je ocenil, da za odstop ni nobenega vzroka.

SLOKAR Tonja:

Stavka povzročila razdor. –

Delo 22.6.1991 št. 144 str. 3.

Svobodni sindikati očitajo neodvisnemu sindikatu dvoličnost ob stavki ravnskih železarjev.

PRAPROTNIK Ivan:

Ravne na Koroškem. –

Delo 22.6.1991 št. 144 str. 3.

Seja upravnega odbora Železarne Ravne, na kateri je dobil zeleno luč projekt za ustanovitev organizacijske enote Presežni delavci.

GERDEJ Miroslov:

Zakaj delavci Železarne Ravne nimamo prav?

Delo 26.6.1991 št. 148 str. 7.

Odmev na članek Tonje Slokar.

PETEK Miro:

Prikrajšani za 50 milijonov din realizacije. –

Večer 26.6.1991 št. 147 str. 10.

O železarskem štrajku je razpravljali tudi izvršni svet Skupščine občine Ravne. Po prvih ocenah je škoda za okoli 50 milijonov dinarjev realizacije. Dodana izjava Jožka Kerta: Primitiven štrajk.

PRAPROTNIK Ivan:

Čas za znanje in modrost. –

Delo 27.6.1991 št. 149 str. 8.

Zdaj je čas, ko bodo morali na Ravnah napraviti »obračun« železarske stavke in se vprašati kako naprej. Odgovor za vodenje tovarne z okrog 5000 delavci pa je: potrebna sta znanje in modrost.

KAVČIČ Franček:

Stavka je sprla ravnanske železarje. –

Delavska enotnost 28.6.1991 št. 26 str. 4. Ilustr.

O stavki so razpravljali tudi na republiškem odboru SKEI. Poročal je Franjo Kocen – predsednik Svobodnih sindikatov Železarne Ravne.

ne. Končne ocene stavke odbor še ni sprejel, osnovno sporočilo iz razprave pa je ocena, da se je kljub temu, kar so delavci dobili, poslabšal položaj podjetja in s tem tudi vseh zaposlenih.

PETEK Miro:

Policija samostojno ukrepala. –

Večer 9.7.1991 št. 157 str. 10.

Odgovor na izjavo Jožka Kerta, objavljeno v Večer 26.6.1991 pod naslovom Primitiven štrajk, je dal Zvone Ulcej – načelnik UNZ Slovenj Gradec. Pojasnil je, da je koroška policija ob stavki delovala in ukrepala popolnoma samostojno.

PETEK Miro:

Polovica delavcev doma. –

Večer 10.7.1991 št. 158 str. 10.

Vojna, razpad jugoslovanskega trga, neplačevanje kupcev so v Železarni Ravne pustili globoke sledi. Zato bodo delavci ta mesec prejeli 10 % nižji OD, delavci s posebnimi pooblastili pa 20 % nižji OD. Nastale kritične razmere so tako porušile dogovor, ki je bil sprejet po stavki v Železarni Ravne.

U.Š.:

Huda nesreča v ravnanski Železarni. –

Delo 11.7.1991 št. 161 str. 11.

V delovni nesreči se je smrtno ponesrečil Uroš Turkuš z Raven.

PRAPROTNIK Ivan:

Ravne: Železarji zaradi vojne v še hujši stiski. –

Delo 12.7.1991 št. 162 str. 3.

Ker so ustavili namensko (vojno) proizvodnjo in je zaprt jugotrg, dela od 4900 le 2000 delavcev.

PRAPROTNIK Ivan:

Nič več za JA. –

Slovenske novice 12.7.1991 št. 51 str. 4. Podpis: (I.P.)

Izpad namenske (vojne) proizvodnje je za Železarno Ravne velik problem, saj so z njo zaslužili dva milijona dolarjev na mesec. V zvezi s tovrstno proizvodnjo čakajo na dogovor s slovensko vlado.

MIKLAVC Franjo:

Območna organizacija Svobodnih sindikatov Koroške. –

Delavska enotnost 12.7.1991 št. 28 str. 10.

Informacija o nižjih osebnih dohodkih v Železarni Ravne.

PETEK Miro:

Za več kot 227 milijonov din škode. –

Večer 16.7.1991 št. 163 str. 10. Podpis: (mir)

Posredna škoda v občini Ravne (po agresiji JA) je najvišja v ravnanski železarni. Ocenjujejo jo na 130 milijonov dinarjev.

Dokumentirala: Hedvika Gorenšek
Koroška osrednja knjižnica

»Dr. Franc Sušnik«

POSLOVNE INFORMACIJE V ŽELEZARNI RAVNE

Poslovanje s poslovnimi informacijami je nastalo v ZDA kot posledica ekonomske rasti, ki je bila mogoča le ob povečanju prodaje blaga »na zaupanje«. Se pravi, da ni plačano ob nakupu, temveč po določenem času. V ZDA obsega ta način kratkoročnega kreditiranja petino bruto družbenega proizvoda in je celo za nekaj odstotkov višji od vsote komercialnih posojil.

Bistveno vprašanje je torej zmanjšati tveganje in izbrati kupca, za katerega z veliko gotovostjo vemo, da bo blago plačal v dogovorjenem času. Ta problem nastaja predvsem pri novih kupcih, s katerimi nimamo nobenih izkušenj. Izjemno pomembna je ažurnost podatkov. Za ilustracijo, če boste iskali boniteto za določeno podjetje, ste se avtomatično zavarovali pred sklepanjem pogodb z goljufi, ki so jim od podjetij »mogoče« ostale le še vizitke. Tudi v Železarni Ravne vam lahko opravimo informacije, kot so:

- on-line informacije o firmah, izdelkih, marketingu, financah...
- boazitne informacije o poslovnih in finančnih uspešnosti potencialnih poslovnih partnerjev
- plasiranje ponudb in spremljanje povpraševanja za izdelke, nabavo, kooperacije z računalniško izmenjavo podatkov (WTC NET-

WORK) ni samo NAJHITREJŠI, ampak tudi NAJCENEJŠI način komuniciranja, zato ga bomo na kratko tudi predstavili.

WTC NETWORK je elektronsko poslovno informacijski sistem, ki sta ga razvila World Trade Center Association (WTCA) iz New Yorka ter Sharp – podružnica Reuterja. WTC NETWORK služi kot orodje za pospeševanje mednarodnega poslovanja s povezovanjem poslovnih partnerjev. Na svoj računalniški terminal napišemo oglaš, ki se takoj pojavi na elektronskem oglašnem biltnu WTC NETWORKA, na terminalih vseh uporabnikov v 65 državah. Vsak oglaš ostane na oglašnem biltnu dva tedna. V tem času ga lahko prebere več kot 165 World Trade Centrov in tisoče njihovih članov. Ti oglašji iz oglašnega biltna so objavljeni še v več kot 75 svetovnih časopisih in potencialno dosežejo 4 milijone bralcev. Ta sistem nam omogoča uporabo naslednjega menija:

1. DESCRIPTION OF SERVICES (predstavitev servisa, navodila...)
2. MAILBOX (elektronska pošta; sprejemanje, pošiljanje sporočil...)
3. BULLETIN BOARD nam omogoča oglaševanje poslovnih ponudb in povpraševanj za naslednja področja:

- NON PROCESSED ANIMAL AND VEGETABLE PRODUCTS
- PREPARED FOODSTUFFS
- CHEMICAL AND MINERAL PRODUCTS
- PLASTICS, RUBBER, WOOD AND BUILDING MATERIALS
- TEXTILES
- BASE AND PRECIOUS METALS, JEWELRY
- ELECTRONIC AND MECHANICAL APPLIANCES
- VEHICLES, AIRCRAFT AND SHIPS
- MEDICAL, SURGICAL AND HEALTH CARE PRODUCTS
- MANUFACTURED ARTICLES
- MISCELLANEOUS OTHER
- FINANCE, REAL ESTATE
- 4. NETWORK DATABASE PROFILES (predstavitev oglašnih podjetij...)
- 5. FINANCIAL REPORTS (so črpata iz svetovnih časopisov)
- FOREIGN EXCHANGE RATES
- VARIOUS MARKETS (dnevne tečajne liste z devetih borz: Frankfurt, London, Melbourne, New York, Pariz, Singapur, Tokio, Toronto, Dunaj).
- CURRENCY FORWARD CONTRASTS – VARIOUS MARKETS (liste valutnih terminkskih prodaj na treh borzah: Chicago, London, New York).
- COMMODITY FORWARD CONTRAST – VARIOUS MARKETS (liste blagovnih terminkskih prodaj na štirih borzah: London, Chicago, New York ter Tokio).
- EURO CURRENCY INTEREST RATES (liste obrestnih mer evro-

valut).

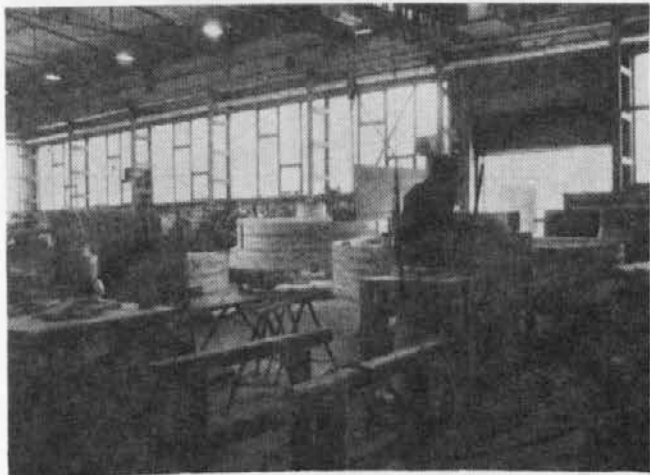
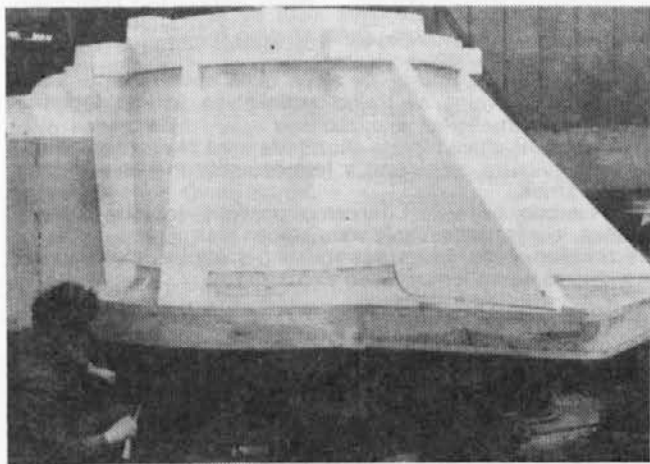
WTC NETWORK je sistem informacijske tehnologije v poslovnem svetu, sledimo mu in bomo z njim KORAK BLIŽE K EVROPI.

Standardizacija in dokumentacija
Ana Potočnik

TAKŠNI IN DRUGAČNI MODELI

Najprej je les, ki ga modelna suši in hrani na skupnem lesnem skladišču, tako kot je tam shranjen tudi les za embalažo. Tega lesa je še kar nekaj videti, a so po besedah **Milana Steharnika**, vodje modelarne, zdaj zaloge minimalne.

Sicer pa les ni več edini material, iz katerega v železarni izdelujemo modele. Če že, so najprimernejši borov, lipov in jelšin les, saj jih je najlažje obdelati, drugače pa zaradi trpežnosti veliko uporabljajo vezane plošče. V zadnjem času delajo tudi s stiroporom, saj je lahek in cenejši. Zdaj, ko ima livarna več poskusnih naročil za Zahod, in izdeluje le po en izdelek, je to tudi najprimernejši material, saj je le za enkratno uporabo. Na fotografiji (v sredini) je eden največjih modelov iz stiropora, kar so jih izdelali v modelarni.

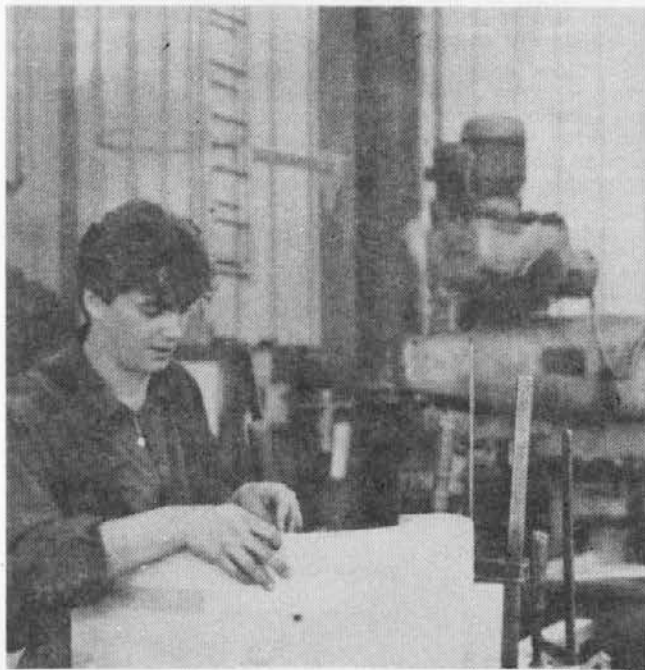

Za model ekscentra (na spodnji fotografiji) je šlo okrog 8 m lesa. Tako je to eden največjih lesnih modelov iz modelne. Njegov premer je 3,5 m, višina pa 1,5 m. Naročili so ga Stroj in deli za stiskalnico, ki so jo sicer izdelali v Franciji.

Posnetka dokazujeta, da se modelarji zlepa ne ustrašijo kakšnega dela. Če je le rok sprejemljiv, ga vzamejo in realizirajo. To je toliko pomembnejše, ker je od njih odvisno delo livarjev.

H.M.

NOV NAČIN VODENJA POMEMBNIH PROJEKTOV

V Fužinarju spremljamo razvoj nekaterih najpomembnejših poslov za železarno. Eden izmed njih so orodja za avtomobilsko industrijo. Naš partner je francoski SER.

Pomembnosti tega posla, katerega končni rezultat naj bi bila nova orodjarna za velika orodja, se v železarni zelo zavedamo, zato smo se po besedah dr. Antona Pratnekarja odločili za nov pristop pri njegovem vodenju. Za eno izmed štirih faz glavnega projekta, za fazo SERAVNE, smo imenovali dva tima: projektne (v njem so: dipl. inž. Darko Jevšnikar, dipl. oec. Stanko Golob, inž. Herman Kropivnik, dipl. oec. Vida Lotrič, dipl. inž. Borut Repanšek, dipl. iur. Miran Kos, dipl. psih. Eleonora Gladež, dipl. inž. Marjan Gerdej, dipl. inž. Ivan Globočnik in dipl. inž. Avgust Krajnc, mag. Jože Žunec, dipl. inž. Dušan Pahor, dipl. inž. Marjan Senica in dipl. inž. Tatjana Gradišnik) in odločitvenega (v njem so: generalni direktor dipl. inž. Andrej Kokalj, dipl. inž. Jože Studenčnik, dipl. inž. Marjan Senica, dipl. oec. Vida Lotrič in dr. Anton Pratnekar). Odločitveni tim spremlja delo projektne in njegove odločitve sprejema ali zavrača. Zaradi takšnega načina dela je že prišlo do pomembne spremembe v načrtih: železarna v Franciji ne bo kupila starih strojev, pač pa bomo naše stroje sodobneje opremili.

Nov je tudi način dela v samem projektnem timu. Delo vzporedno poteka na dveh ravneh. Ena je izdelava investicijskega projekta, druga konkretna realizacija naročil.

Kot meni **dr. Anton Pratnekar**, je pomen takšnega pristopa v pripravljanju kadra na vodenje v kasnejšem konkretnem proizvodnem delu. S tem je odgovornost za vse večja.

Po naročilu SER v Orodjarni trenutno izdelujejo štiri orodja. Bistvenih težav ni, le pri tehnologiji litja, pri stiroporski tehniki modelov, so manjše težave.

Pri poslih za SER tako sodelujejo tudi modelarji (na fotografiji).

H.M.

DOSEČI EVROPSKE CENE ENERGIJE

Železarna Ravne je velik porabnik energije. Največ porabimo elektrike, in to za izdelavo jekla v elektroobločnih pečeh. V času največje proizvodnje smo porabili nad 200 milijonov kWh letno, od tega dve tretjini v jeklarni. Lani v prvih šestih mesecih, ko je bila proizvodnja še kolikor toliko redna, smo v železarni porabili 102 milijona kWh električne energije, v enakem obdobju letošnjega leta pa se je poraba – vzporedno s padcem proizvodnje – znižala za 30 %. Metalurške peči porabijo 60 % v železarni porabljene električne energije.

Električna energija v naši državi je draga, celo dražja kot v večini zahodnoevropskih držav. Dokler nam je bil edini cilj doseči kar največjo proizvodnjo jekla, se nismo

namreč v različnih časih različne. Dnevno plačujemo tok po dnevni in nočni tarifi – prva je dvakrat višja od druge. Dnevni tok je pozimi od 7. do 13. in od 16. do 22. ure ter poleti od 8. do 14. in od 17. do 23. ure, ostali čas dneva in noči ter ob nedeljah je nočni tok. Različna je tudi cena elektrike v zimski in letni sezoni – razmerje je 1,5 : 1. Razen tega železarna kot velik porabnik plačuje še dodatno ceno za konice. Cena je odvisna od višine konice oziroma od tega, ali določeno mejo dosega ali celo presega, ali pa ne.

V železarni se nam torej z električno energijo splača gospodariti in po besedah vodja elektroenergetskega gospodarstva inž. Toneta Bertalanica to tudi s pridom poč-

vanja je tak, da se kljub močno zmanjšani proizvodnji jekla v zadnjih mesecih specifična poraba električne energije ni bistveno povečala, z izogibanjem konicam ter z večjo porabo v času nočne tarife in tedaj, ko je elektrike dovolj na razpolago, pa se je skupna cena električne energije v Železarni Ravne precej zmanjšala. V letošnjem prvem polletju je bila skoraj za 30 % nižja od cene elektrike, ki jo porabi Železarna Jesenice ter kar za dobrih 40 % nižja od tiste, ki jo porabijo v Štovah.

Nočnega toka porabimo v Železarni Ravne 57 %, dnev-

nega 43 %, pri sezonski porabi pa se nižji ceni še nismo prilagodili, saj v dražji sezoni porabimo 52,3 % toka. Glede na to, da republiško energetsko gospodarstvo pripravlja še ostrejši režim cen električne energije, v katerem naj bi bila elektrika v zimskih mesecih bistveno dražja kot v ostalem delu leta, se bomo morali v železarni potruditi, da bomo težišče proizvodnje jekla prenesli v letni čas. Če se bomo hoteli s ceno porabljene energije približati Evropi, seveda. Ker so stroški naše proizvodnje daleč previsoki, želje in potrebe, da prodajamo na evropskih in drugih svetovnih trgih pa velike, je to gotovo v našem interesu.

Mojca Potočnik

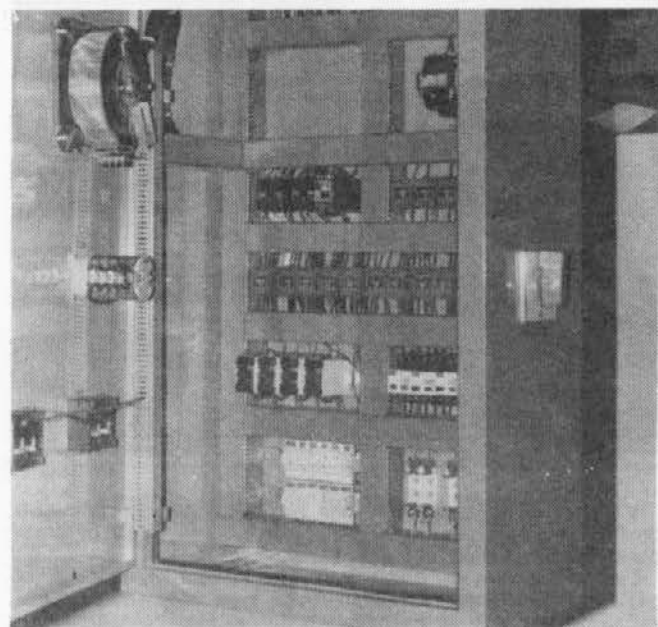
VARČEVANJE Z ENERGIJO

IZGUBA TOPLOTE SKOZI OKNA

Oglejmo si tabelo, ki nam prikazuje izgubo toplote glede na celotni objekt in bomo videli, da so izgube skozi okna in vrata precej velike, zato priporočamo (imamo še čas), da pred kurilno sezono pregledamo tesnjenje oken in vrat oziroma da posodobimo z namenom, da privarčujemo čimveč energije.

Narediti je treba naslednje:

- Če vgrajena okna lahko izboljšamo tako, da vstavimo v vezano okno dodatno steklo.
- Stara okna najpreprosteje tesnimo s samolepilnim tesnilnim trakom. Pri tem je važno, da tesnilni trak nalepimo na notranjo pripono (če sta dve), sicer pa lahko nalepimo tesnilni trak na okensko krilo. Zunaj smemo tesniti le, če je okno zaščiten pred dežjem.
- Zelo dobra rešitev je, če slaba okna nadomestimo s sodobnejšimi z dvojno ali trojno zasteklitvijo, ki ima toplotno prehodnostni koeficient zelo izboljšani.
- Velikokrat uhaja toplota skozi reže med okvirom in zidom. V takem primeru zatesnimo s termoplastičnim kitom in to z zunanje strani.
- Posebno pozornost moramo posvetiti toplotni izolaciji omarice, kjer je roleta. Vanjo vdira hladen zrak.
- V zimskem času, ko ne potrebujemo svetlobe, spustimo rolete, dvignili bomo temperaturo v prostoru.

posebno menili za stroške, ki s to proizvodnjo nastajajo, tudi ne za to, koliko plačamo za porabljeno elektriko. Drugače smo se začeli obnašati potem, ko je proizvodnja jekla začela upadati in ko smo ugotovili, da porabljena energija predstavlja med stroški zelo velik delež.

Na ceno električne energije porabniki ne moremo vplivati, saj jo določajo drugi. Na porabo nimamo vpliva v tistem delu, ki je odvisen od tehnologije, precej energije pa lahko privarčujemo s pametno organizacijo proizvodnje in tudi s pravih odnosom do dela in rabe energije. Če energijo porabljamo samo takrat, kadar jo resnično potrebujemo, lahko porabo precej zmanjšamo, če pa še čas porabe prilagodimo cenam energije, je prispevek porabnika k zmanjšanju stroškov bistven.

Cene električne energije so

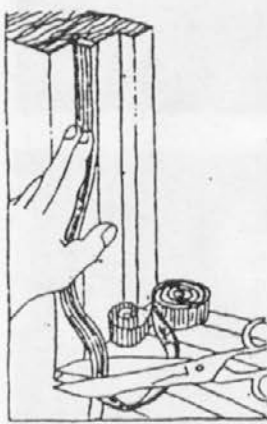
nemo.

Ker ni dovolj naročil, da bi morale jeklarske peči obratovati neprekinjeno, je mogoče obratovanje razporejati po merilih gospodarnosti, kolikor to ne škodi zahtevam proizvodnje.

Če so potrebe in možnosti proizvodnje jekla (naročila, surovine) znane vnaprej, na oddelku za energetsko gospodarstvo v dogovoru z Jeklarno izdelajo scenarij proizvodnje, po katerem je mogoče doseči kar najnižje stroške energije s takim razporedom obratovanja, ki povzroča najmanj težav pri zadovoljevanju zahtev kupcev.

Včasih načrta proizvodnje ni mogoče narediti za ves mesec vnaprej; tedaj se z Metalurgijo dogovarjajo sproti.

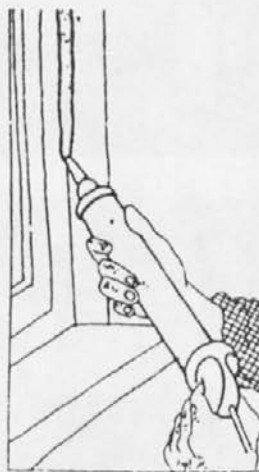
Vodstvo Metalurgije ima za zahteve in priporočila energetikov velik posluš. Rezultat skupne zavzetosti in sodelo-

UHAJANJE TOPLOTE V %

Okna, vrata
Strop proti podstrešju
Obodni zidovi
Pod, klet

28 – 31 %
11 – 16 %
15 – 24 %
6 – 7 %

Robert Jamšek

Novo obdobje za valje?

O valjih smo v Informativnem fužinarju že veliko pisali. Spremljali smo njihove uspehe na domačem trgu ter prve korake na zahodnoevropskem in ameriškem tržišču ter jim napovedovali svetlo prihodnost na njima. Pisali smo o ustanavljanju samostojnega obrata oziroma tovarne valjev ter o investiciji v toplotno obdelavo, s katero naj bi odpravili še zadnje probleme v proizvodnji zahtevnejših vrst valjev.

Potem smo o valjih veliko molčali. Slišali smo o njihovem nazadovanju na številnih tržiščih, o na novo porajajočih se problemih v tehnologiji proizvodnje ter o delavcih, ki jim je zaradi nenehnega zapostavljanja te proizvodnje upadlo veselje do dela ali pa jih je začel najedati strah, kaj bo z njimi, če železarna valjev ne bo več delala.

Nejeverno smo zato sprejeli vest, da je bil letos junija ustanovljen nov **tim za valje**. Njegovega vodjo, **mag. Ivana Ažnoha**, smo povprašali, kdo sestavlja ta tim in kakšne so njegove naloge.

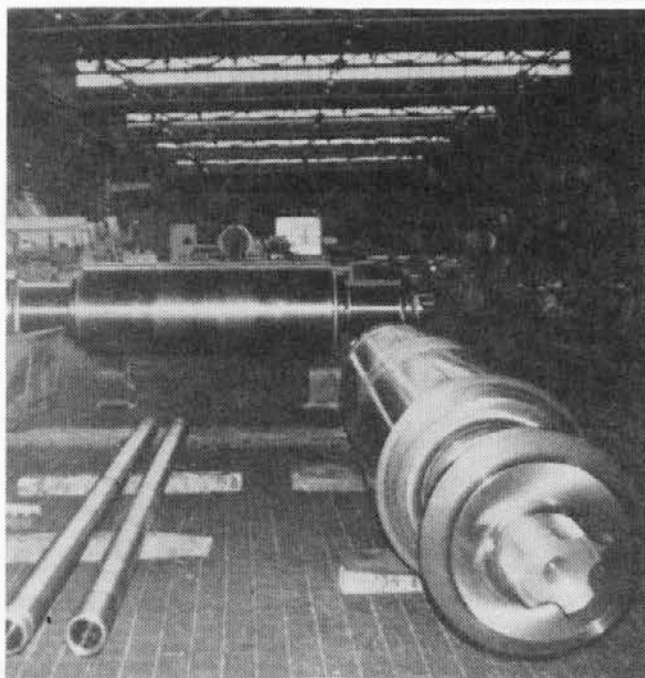
»Razvojno skupino za valje, ki jo vodim, sestavljajo: dipl. inž. Nikolaj Sonjak in dipl. inž. Janez Gnamuš (oba iz obrata valjev), dipl. inž. Cveto Barbič iz Kalilnice, dipl. inž. Jože Apat iz Jeklarne, dipl. inž. Vojko Karner iz Kovačnice, dipl. inž. Dušan Pahor in dipl. inž. Borut Urnaut (oba iz Kontrole kakovosti), dipl. inž. Vlado Ma-

cur, vodja centra za zagotavljanje kakovosti ter svetovalec dr. Janko Gnamuš. Tim ima nalogo, da izboljša kakovost proizvodnje valjev, ki smo jo v zadnjem času v železarni po krivici zanemarili. Predvsem mora povezati prizadevanja v celotni reproverigi, od izdelave jekla do končne obdelave, kontrole, raziskave in komercialne ter doseči ponoven prodor in uveljavitev na domačih in tujih tržiščih, kar je naša življenjska potreba in nuja.«

»S proizvodnjo valjev smo imeli v Železarni Ravne že pred leti velike načrte. Zakaj jih nismo uresničili?«

»Železarna Ravne je dolgoletni proizvajalec kovanih valjev za hladno valjanje pločevine ter preoblikovalnih orodij – za izdelavo žice, profilov, cevi itd. Sprva smo delali za domači trg, pozneje smo se vse bolj usmerjali v inozemstvo. Hiter vzpon te proizvodnje nam je omogočilo sovjetsko tržišče, kjer pa so naročila z leti popolnoma presahnila. Izguba tako velikega tržišča nas je primorala k preusmeritvi na zahodne trge, kjer pa so pogoji glede kakovosti, cen in dobavnih rokov bistveno težji. Hkrati je bil to premik k proizvodnji manjših, zahtevnejših valjev, predvsem za valjarne tipa sendzimir.«

Pojem velikega in kvalitetnega proizvajalca valjev bomo postali, ko bomo lahko sami proizvajali delovne valje za tandemska ogrodja. Tehnolo-

ško smo tu omejeni, saj imamo za valje, večje od premera 450 mm, premajhno stiskalnico, neustrezno opremo za površinsko kaljenje in podhlajevanje. Izdelavo manjših tovrstnih valjev, predvsem za valjanje barvnih kovin in le delno za jekleno pločevino, tehnološko v celoti obvladamo. Še boljše možnosti imamo za izdelavo drobnih valjev za ravnanje za večvaljna ogrodja tipa sendzimir.«

»V čem je bil glavni vzrok, da se je proizvodnja valjev v zadnjih letih tako zmanjšala?«

»Morda smo v železarni valjem, glede na pomembnost tega izdelka, namenili premajhno skrb. Res so na zmanjšanje naročil močno vplivale krizne razmere v jugoslovanskem gospodarstvu. Drži pa tudi, da smo bili premalo strogi do sebe glede kakovosti in tudi premalo prisotni na tržišču.«

»Za valj velja, da je enostaven izdelek.«

»Valj je zelo zahtevno orodje. Biti mora zelo kvalitetno izdelan, treba pa ga je tudi pravilno uporabljati, da ga je mogoče kar najbolje izkoristiti.«

»Kakšen je dober valj?«

»Izdelan je iz čistega jekla z enakomerno strukturo, brez vključkov in lokalnih, tudi površinskih napak. Biti mora brez napetosti, ki v notranjosti nastanejo v procesu izdelave, imeti mora dobro obrabno obstojnost in dosegati sorazmerno visoko trdoto.«

»Osnovni pogoj za kakovost valjev je v materialu?«

»Da. Zato za valje uporabljamo jeklo, pridobljeno z elektropretaljevanjem pod žlindro. Po tem postopku, imenovanem tudi EPŽ, dobimo najčistejše jeklo, čeprav v proce-

su izdelave lahko tudi tu pride do vključkov, ki jih valj ne prenese. Doslej smo bili glede tega preveč popustljivi in zato smo izdelovali tudi slabe valje. Odslej glede kakovosti jekla ne sme biti odstopanja.«

»Kako obvladamo tehnologijo nadaljnje obdelave valjev?«

Nadaljnja topla predelava s kovanjem in delno z valjanjem, vzporedna toplotna obdelava in končna toplotna obdelava dajo izdelku končno kvaliteto. Tehnologijo seveda poznamo in obvladamo, vendar je v dolgem in zapletenem tehnološkem postopku veliko možnosti za razne napake – teh ne sme biti, ker nujno vodijo k slabemu izdelku, saj tu popravila ni.«

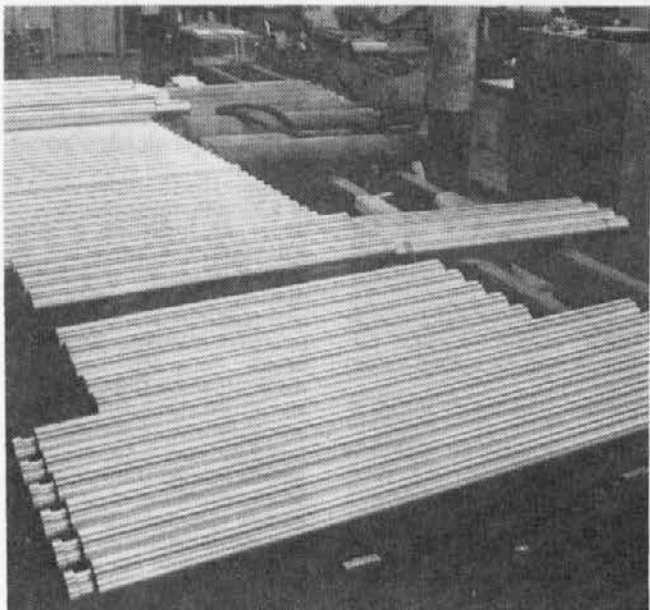
»Kakšna je torej kakovost naših valjev?«

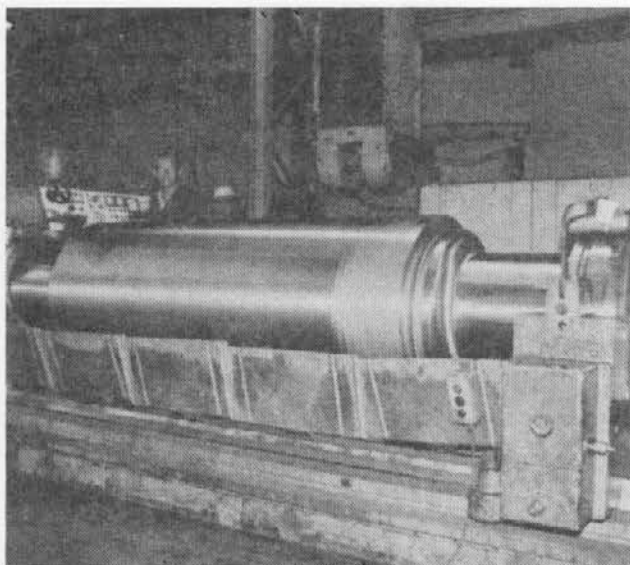
»Lahko rečem, da pri sendzimir valjih nimamo večjih problemov zaradi kakovosti. So le posamezni primeri, ki jih v celoti s še tako ostro kontrolo ni mogoče odkriti. Ponovno pa moram poudariti, da nikakršna popustljivost kontrole ni dopustna – vsaka napaka vodi k izmečku.«

Večje težave so v zadnjem času nastale pri valjih kvalitete OHV-4, kjer je glavni problem osnovna struktura valjev pred končno toplotno obdelavo. Vzroki so gotovo v plastični predelavi, toplotni obdelavi in že v izdelavi jekla.«

»Vaš tim ima nalogo, da te probleme razreši. Kaj bo ukrenil?«

»Doseči moramo dosledno spoštovanje tehnologije, ki mora biti tudi zapisana in nadzorovana, zato imamo v timu več predstavnikov služb, odgovornih za kakovost v železarni, in strokovnjake iz ce-

lotne reproverige proizvodnje valjev.

V tehnološkem procesu je treba upoštevati, da mora biti temperatura pri kovanju pravilna, nikakor pa ne previsoka, pravilni morajo biti časi ogrevanja; zadostna stopnja predelave mora biti v zadnji fazi kovanja; pravilna mora biti hitrost ohlajevanja po kovanju; pomembna je tehnologija sferoidizacijskega žarjenja.

Po taki tehnologiji smo kovali zadnjo pošiljko materiala za valje OHV-4 in upam, da bodo rezultati dobri.

»Tim, ki ga vodite, gospod Ažnoh, daje upanje, da je v železarni prevladalo spoznanje, kako pomemben izde-

lek so valji. Kako stvarno pa je upanje, da bo proizvodnja valjev dejansko dobila veljavo, ki ji gre, in da bomo s tem izdelkom uspeli tudi na trgu?»

»Proizvodnja valjev je lahko uspešna le, če poteka po zahtodnih merilih, torej s stodstotnim upoštevanjem tehnologije in kakovosti izdelave in obdelave. Dosedanji napori za uveljavitev te proizvodnje niso bili uspešni, ker smo bili preveč popustljivi. Naših slabih navad pa nismo odpravili, ker k temu nismo bili prisiljeni. Zdaj pa nas k izboljšanju žene življenjska nuja – boj za preživetje. Če ne bomo delali

tako, kot je treba, bomo ostali brez kruha. Ker tega nihče med nami ne želi, je upanje torej stvarno.«

Prvo potezo je tim za valje že potegnil – začel je skrbno nadzirati tehnologijo in skrbeti za kakovost materiala. Da bo ta stalna, bo treba poskrbeti še za dobro organizacijo dela, ki mora potekati tekoče, brez zastojev in zaletavanj; za

nakup najnujnejših agregatov, predvsem pa za to, da tržišče na nas ne bo pozabljalo, kar pomeni, da moramo biti potencialnim kupcem vedno pred očmi. Tako počne naša konkurenca. Žal v timu ni komercialista, in to nas nekoliko skrbi. Toda napako je še mogoče popraviti.

Mojca Potočnik

V JEKLOVLEKU DELAJO NA VSO MOČ

O Jeklovleku so doslej govorili vse mogoče. Tisti, ki so zagovarjali investicije v to proizvodnjo, so vedno poudarjali, kako je perspektivna, drugi so utemeljevali, da je predimenzionirana in neusklajena z ostalima slovenskima železarnama.

Kakšna je resnica, bo pokazala prihodnost, sedanjost pa kaže, da je to eden izmed tistih obratov Železarne Ravne, ki ima dovolj – glede na svojo zmogljivost in delno že zastarelo opremo – pa celo preveč naročil.

Tako so v vseh mesecih letošnjega prvega polletja delali s polno zmogljivostjo in v glavnem dosegali načrtovano proizvodnjo ali se ji vsaj približevali, le v aprilu je bil rezultat zaradi slabe preskrbe z vložkom nekoliko nižji. Glede na plan je bila skupna proizvodnja Jeklovleka naslednja: januarja 87,8 %, februarja

98,6 %, marca 103 %, aprila 70,7 %, maja 97 % in junija 93 %.

Podatke navajamo na željo obratovodja dipl. inž. Kristijana Zalesnika, ki nas je opozoril, da se številke v tabelah, ki jih vsak mesec objavljamo v Informativnem fužinarju, ne ujemajo z njihovimi dejanskimi rezultati. Pozanimali smo se na oddelku za statistiko in izvedeli, da v tabelah niso upoštevane storitve obratov in ostanki vložka. Taka metodologija prikazovanja proizvodnih rezultatov je v rabi že vsa leta. Glede na to, da je eksternih in internih storitev v obratih železarne vse več, bi jih morda kazalo začeti v tabelah upoštevati, vendar se bodo morali za to pristojni dogovoriti.

Tehnično to ni težko izvedljivo, saj so podatki na razpolago, rezultati pa bi bili realnejši, kar bi pomenilo tudi večje zadovoljstvo ljudi, ki v teh obratih delajo. V Jeklovleku delavci zaradi nižjih (tudi za 20 do 30 odstotkov) rezultatov negodujejo predvsem zato, ker imajo veliko dela in se trudijo, da bi izpolnili sprejete obveznosti. Če je treba, ostajajo na šihlu tudi čez polni delovni čas. To se je dogajalo predvsem v času, ko je bilo precej delavcev vpoklicanih v teritorialno obrambo in odsotnih zaradi vojne, proizvodnja v obratu pa je morala zaradi nujnih naročil potekati nemočno.

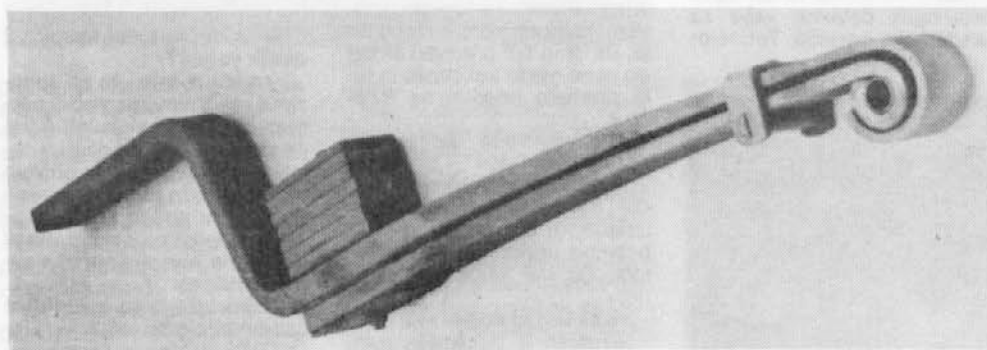
Ljudje torej naredijo vse, kar je v njihovi moči, rezultati pa bi bili še boljši, ko bi imeli sodobnejšo in zahtevam evropskih kupcev prilagojeno opremo. Nanjo bo treba – zaradi težavnih gospodarskih in političnih razmer – žal še počakati.

Obratovodja Zalesnik se delavcem za veliko delovno zavzetost zahvaljuje (izkazali so jo tudi zaposleni v številnih drugih obratih železarne!), mi pa se mu z objavo stvarnih podatkov in s pobudo za spremembo tabelaričnih prikazov pridružujemo.

M.P.

Mojca Potočnik

NOV IZDELEK VZMETARNE

Pred časom je kazalo, da se Železarna Ravne poslavlja od proizvodnje vzmeti, danes pa je stanje precej drugačno. VZmetarna še naprej izdeluje klasične vzmeti, kolikor jih kupci potrebujejo, ter pospešeno razvija nove programe paraboličnih vzmeti in vzmeti za zračno vzmetenje.

Na posnetku je vzmet za zračno vzmetenje, za kakršne se zanimajo naši kupci Vozila iz Nove Gorice, TAM Maribor, Utva Pančevo, Itas Kočevje in drugi.

Vzmet je primerna za manjše avtobuse in za vlečna vozila. Je precej lažja od klasičnih vzmeti in omogoča večjo udobnost vožnje, kar ugodno vpliva na tovor, vozila in voznika. Treslaji se prek zračnega meha le blago prenašajo na vozilo in na tovor, blagi so tudi povratni udarci, kar pripomore k manjši obrabi cestišča.

V Vzmetarni upajo, da se bo zanimanje kupcev za te in druge vzmeti, ki so jih začeli izdelovati, kmalu prelevilo v stvarna naročila.

Železarna Ravne danes:

Sprejeti zahodne norme obnašanja v poslovanju

1. Uvod

Iskanje poti v učinkovito poslovanje po principih tržnega gospodarstva ni nekaj, za kar potrebujemo dober recept, s tem pa je problem rešen čez noč. Splošni načel je v teoriji dovolj, o tem ni dvoma in temu tudi ne oporekam. Nekaj dilem o tem, zakaj je Železarna Ravne v kritičnem položaju, pa bi predstavila v razmislek vsem, ki želijo, da železarna preživi.

2. Kako smo delali do prelomnega leta 1991

Železarna Ravne je bila objektivno dobra firma, tako glede zasedenosti svojih kapacitet kot tudi bilančnih podatkov. Takšen položaj je izhajal iz inflatorno še obvladljivega netržnega gospodarskega sistema. Dominantni položaj dobavitelja na trgu, kjer so nas kupci iskali, in visoke prodajne cene metalurških izdelkov, so omogočili Železarni Ravne proizvodni princip poslovanja, v katerem je železarna živela kar lepo število let.

V razmerah dobrih poslovnih rezultatov, dobre likvidnosti in ugodnih tržnih pogojev železarna ni izrabila možnosti, da se pripravi na prihajajoči čas, kajti že v letu 1989 smo v razmerah hiperinflacije vedeli, da je konec ugodnega obdobja. V zaključku polletne analize 1989 smo v Kontrolingu zapisali: »V drugem polletju 1989 se bomo srečevali s tremi zelo hudimi problemi: – z upadanjem naročil na domačem trgu – z nesolventnostjo kupcev in ugašanjem menic kot plačilnim instrumentom – z naraščajočim problemom zagotavljanja likvidnosti.

Vsi trije problemi bodo potegnili za seboj vprašanje financiranja investicijske gradnje in ne nazadnje povzročili zoženje menevrskega prostora tudi na vseh drugih področjih porabe v DO. Zato je še toliko bolj pomembno, da se dokončno odresimo samo-všečnosti, zmanjšujemo stroške vseh posod, kjer to le ne ogroža normalnega proizvodnega procesa, racionaliziramo nabavno politiko, kolikor se le da, in poskušamo pridobiti takšen obseg naročil doma in v izvozu, ki bo pokrival vsaj del nastalih fiksnih stroškov, kar pa je vsekakor stvar postavljene prodajne po-

litike v novih pogojih gospodarjenja drugega polletja.«

V letu 1990 je naše poslovanje doživelo kar nekaj hudih udarcev makrogospodarske politike ZIS. Izhodiščni položaj črne metalurgije je bil v začetku leta 1990 katastrofalen iz dveh osnovnih razlogov: 1. cene izdelkov črne metalurgije so bile v decembru 1989 zaradi napačne ocene inflacije za november in december 1989 v medsektorskem modelu input – output fiksirane na prenizkem nivoju

2. fiksiran kurz dinarja do drugih vrst denarja v razmerju 1 DEM = 7 DIN, ki je veljal celo leto 1990, s čimer je Železarna Ravne kot velika neto izvoznica (okoli 50 mio USD) izgubila ogromno likvidnih sredstev.

V analizah poslovanja za leto 1990 smo zapisali:

»Med zunanje pogoje gospodarjenja štejemo: – izrazit padec industrijske proizvodnje in s tem zmanjšanje naročil, – fiksni tečaj dinarja do dru-

gih vrst denarja,

– izredno slab likvidnostni položaj v celotnem gospodarstvu,

– nenormalno drag kapital ob nizki mesečni stopnji inflacije.

Med notranje pogoje gospodarjenja štejemo:

– tehnološko disciplino z vidika predpisanih potroškov vložka in časov obdelav,

– dejanski odnos do zaloga, specifičnih potroškov, izmečka, storitev itd.,

– znanje in sposobnosti vseh strokovnih služb,

– znanje in sposobnosti vodenja.

Posledica vsega tega so doseženi rezultati. Iluzorno je ob 68,3 – odst. proizvodnji (s storitvami 71-odst.), 2-odst. preseganju planiranih prodajnih cen, precejšnjem preseganju vseh vrst stroškov in ob okoli 110 milijonih odpisanih zastaralih terjatev pričakovati pozitiven rezultat.

Vse aktivnosti, ki bodo zastavljene za izhod iz tega nezavidljivega položaja, morajo

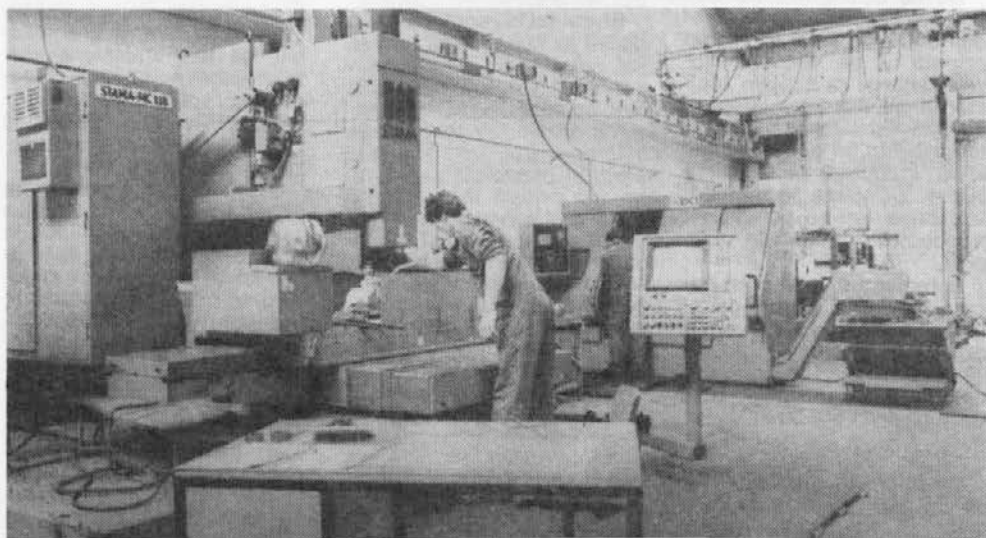
biti dobro premišljene in pošteno izpeljane, improviziranja si ne smemo več privoščiti. Odgovornost za spodrsilaje je treba iskati na vseh nivojih odločanja in dela.«

3. Česa v letih 1989, 1990 in I. polletje 1991 nismo storili, pa bi lahko

Nihče ne more oporekati dejstvu, da so vplivi makroekonomske politike v preteklih dveh letih bistveno vplivali na poslovanje v železarni. Prav zato bi morali v tistem obdobju resno zastaviti vse znanje za rešitev problemov, ki so interne narave, ter uvesti osnovno tehnološko disciplino v proizvodnji in metodološki red pri vseh drugih poslovnih funkcijah. S tem bi dosegli stroškovni učinek, izboljšali rezultat poslovanja in imeli strokovno čisto vest. Ker pa uvajanje tehnološke discipline in metodološkega reda nujno predstavlja konflikte, tako med vodstvom in stroko kot tudi med vodstvom in delavci za stroji, žal v železarni nikoli ni bilo poguma, da bi rešili te probleme. Prav zato se mi zdi toliko bolj pomembno, da dosežemo v železarni konsenz o tem, da želimo za vsako ceno preživeti, kar bo pomenilo sprejeti vse tiste norme obnašanja v poslovanju, ki so na Zahodu povsem normalna stvar.

Vesna Kozlar, dipl. oec.

KROGLE ZA ARMATURE BODO NAŠ IZDELEK

Armature Muta in železarna sta se dogovorili, da si pri kroglih za armature razdelita posel. Do zdaj so Armature ta izdelek uvažale. Ker gre za količine okrog 30 tisoč krogel letno in njihovo vrednost okoli 1,5 milijonov DEM, se je obema za ta posel splačalo potegovati.

Zdaj je dogovor, da bi krogle izdelovali v pilotni delavnici železarne, njihov marketing pa bi prevzele Armature. Neuvožen izdelek namreč ni zanimiv le za Armature same, pač pa tudi za druge tovrstne proizvajalce.

Samo Večko, dipl. inž., vodja projekta, je povedal, da bodo do septembra naredili poskusno serijo po tipih krogel. Material je iz uvoza, odpreske bodo delali naši kooperanti. Na pilotno delavnico odpade od 60 do 80 % dela (mehanske obdelave), za katerega je ta obrat ustrezno opremljen (na fotografiji).

H.M.

TIHO SLOVO OD USPEŠNOSTI

Veljati za uspešnega je vsa-kogaršnja želja. So pa merila za uspešnost močno pod vplivom subjektivnih ocen posameznika. Vsak osebek pri sebi in zase običajno velja za uspešnega, kar v veliki meri onemogoča trezno in nepristransko obravnavo. Je pač tako, da nespoznanega ni mogoče točneje ovrednotiti niti ni možno iz tega oblikovati dovolj trdnih izhodišč za spreminjanje stanja na boljše. Pa je to res tako nespoznano in neprepoznano, da velja že vnaprej obupati? Ne, le lotiti se ga je treba, problema namreč, s prave strani in organizirano.

Na Zahodu se že vrsto let srečujejo z nravnimi fenomenom, ki ga opisujejo kot »notranjo odpoved« posameznega člana neke združbe. Posledice te notranje odpovedi so ne samo v resignaciji posameznika in celih skupin, temveč tudi v splošni krizi medsebojnih odnosov, vodenja in še česa. Kot končni rezultat pa se javlja v obliki slabih poslovnih rezultatov. Slednje je tisto najočitnejše, kar naj bi razumeli predvsem managerji in organizatorji proizvodnje kot klic k podrobnejšemu preučevanju in analizi vseh vzrokov za tako stanje. V Železarni Ravne smo Rubikon v tem smislu že prestopili.

Dovolj očitno nas trenutni položaj opominja, da je osrednji dejavnik, najsi to želimo priznati ali ne, vendarle človek. Delavec za strojem, mojster, vodja, manager, direktor, pa tudi tista deklica, ki dostavlja pošto, in oni anonimni, ki jih v dobrem ne opazimo in tisti, za katere se le malo-kdo briga, ker so pač, ko jih potrebuješ, kratkomalo tu in pika.

Spremembe, ki smo jim priča v koncernu, bi tudi prizanesljiv opazovalec z Zahoda označil kot revolucionarne. Če sem prištejem še izrazito negativno sliko železarne v medijskem prostoru, zlom vrednot, ki so bile v zavesti zaposlenih in burne politične razmere v domovini, ni čudno, da se tudi trdnjših loteva negotovost in celo strah za lastno in svojih prihodnost.

Med nami vlada odtujenost, ki ji je prehod v nov družbeno-ekonomski sistem dodal še strogo delitev na ukazovalce in izvrševalce. Ta proces smo izvajali avtarkično, izključujoč pri tem vrsto ljudi, ki bi po naravi stvari le morali sodelovati. S tem smo ugasnili marsikak motor napredka in ustvarili pogoje za notranjo odpoved posameznika.

NOTRANJA ODPOVED – POT V NEUSPEŠNOST

Prepoznavne oblike notranje odpovedi so lahko kaj različne, odvisne tako od ljudi, okolice, pripadnosti socialni skupini kot tudi od čisto posamezniku ali skupini svojiskih potez. Lahko jih strnemo v naslednjih nekaj vedenjskih vzorcev:

- ni interesa za konstruktivno soočanje mnenj
- postajamo tipični pritjevalci vsemu
- dobro odmerjen, a večje prikrit konformizem
- stalno se priklanjamo večinskemu mnenju in smo na strani večine
- nimamo predlogov, ne kritiziramo
- odločitve šefov sprejemamo z odobravanjem, tudi če gre pri tem le za navidezno argumentacijo v zvezi z odločitvijo
- ne pritožujemo se nad pomanjkljivimi informacijami
- usahne nam interes za usodo lastne kariere
- ne uporabljamo svojih kompetenc
- nagnjeni smo k črnemu humorju
- izogibamo se javnemu nastopanju (tudi pred podrejenimi)
- narašča odsotnost z dela zaradi bolezni in urejanja zadev v družini
- smo prikupni in prijetni v delovni sredini.

Seznamu bi zagotovo lahko dodali še kaj, toda če teh nekaj vzorcev bo dovolj, da v svoji sredini dovolj točno ocenite, če se je že začelo to nevarno stanje, ali da traja že celo dlje časa. Tako stanje je nevarno predvsem zaradi tega, ker prihaja tiho in je po svoje tudi onstran zaznavnega, zaslužni podzavest, ne čutiš se pripuščenega k povsem normalnim stvarim, žre psihično energijo in pušča še druge negativne posledice. Je tiha pot v destrukcijo osebnosti in neuspešnost.

Fenomen notranje odpovedi se torej mora obravnavati z vso resnostjo in zavzetostjo na vseh nivojih, zlasti pa na nivojih vodenja. Dr. Trstenjak je enostavno ugotovil: »Če hočemo še človeške odnose, če hočemo še ostati v medsebojnem dialogu, pogovoru, potem nazaj k človeku... če hočemo ohraniti toplino človeške bližine.«

Del te poti nazaj k človeku moderna znanost označuje kot »vodenje ljudi« in tisti, v neki združbi najpomembnejši postavki, mimo katere ne more noben prosvetljen manager, če naj upa na uspešnost združbe, ki jo vodi.

DOBER ŠEF – USPEŠNI DELAVCI

Zadovoljstvo z nadrejenim je v neposredni povezavi z zadovoljstvom pri delu, ali nekoliko drugače: ključ k uspešnejšemu delu in volji do dela je prvi nadrejeni.

Zanimivo je, da raziskave v tej smeri kažejo, da si delavci na vseh stopnjah hierarhije želijo, čeprav na različne načine, skoraj enako obravnavo in odnos nadrejenih. Ko so sami v nadrejenem položaju, pa na to, kar so si v prejšnjem odnosu tako srčno želeli, enostavno pozabijo. Da bi presegli tak odnos, seveda ni dovolj zapoved kake avtoritete, temveč dolgotrajno in načrtno delo na spoznavanju zakonitosti, ki na tem področju vladajo.

Da bi se napakam pri vodenju ljudi v čim večji meri izognili, naj bi se vsak vodja pri delu s sodelavci držal naslednjih kratkih in oprijemljivih navodil:

- ravnaj s sodelavci kot z odraslimi,
- ravnaj z njimi, kot da so tvoji partnerji, ne podrejeni,
- ravnaj z njimi častno in s pozornostjo,
- obravnavaj jih kot ključni tvorec večje produktivnosti dela.

Očitno je, da ima odnos nadrejeni-podrejeni zelo velik vpliv na notranjo odpoved pri posameznem članu združbe. Ob tem seveda ne gre pozabiti, da tudi vodstvene ljudi ta simptom ne obide in da tudi zanje veljajo prav iste zakonitosti, le njihov učinek je znatno večji in za končni rezultat toliko bolj usoden.

Stalne reorganizacije na makro ravni so v te strukture vnesle še dodatni nemir in negotovost. Občutek, da je že jutri lahko vse drugače, zagotovo ne prispeva k normalnemu tempu dela teh struktur. Stanje samo pa te ljudi spodbuja k aktivnostim, čisto drugačnim od tistih, ki naj bi jih v organizacijsko urejenem okolju opravljali v zadovoljstvu vseh, pa tudi v svoje, kar ni nepomembno.

PO PADCU – VZPON

Pobrati se iz neuspešnosti ali drugače, iz združbe, ki ji je pošel ustvarjalni zagon, kjer vlada zmešnjava ciljev ali so ti preohlapno opredeljeni, je mnogo večji problem, kot se to zdi.

Zlasti vodstveni in vodilni ljudje so tisti del združbe, ki bi morali dovolj hitro dojeti dramatičnost trenutka in nase prevzeti pretežno, če ne kar vso težo zagonskih opravil pri

spreminjanju na bolje. Iluzija je pričakovati, da bi stvari krenile na bolje same od sebe in velika samoprevara bi bila pričakovati zavezništva tam, kjer problemi niso spoznani in vladajo drugi, kratkoročnejši interesi.

Uskladitev ciljev z interesi je naslednji pomemben dejavnik. Brez vsaj minimalnega soglasja med vsemi kategorijami zaposlenih ni možno računati na hitrejšo spremembo na bolje. Zaradi tega morajo cilji biti določeni tako, da so realni in razumljivi in če že ne podprti od vseh sodelujočih, vsaj taki, da ne vzbujajo očitnega odpora.

Generalni cilji naj bi bili le vodilo za ravnalce procesov na vseh nadaljnjih nivojih vodenja. Nevzdržno je, da se zaradi odtujenosti od najvišjega vodstva dobršen del ravnalcev procesov s temi cilji ne identificira; namesto da bi od njih zahtevali konkretizacijo generalnih ciljev za sredino, v kateri delujejo, jih puščamo ob strani. Zavežimo jih za ustvarjalno delo, pa tudi za odgovornost do usode projekta in vpliva na njegovo izvajanje. Slabo je, da se vse preveč takih ljudi skriva za avtoriteto najvišjega vodstva in že kar nestrpno in privoščljivo čaka na fiasco početja. Seveda, to ni njihov projekt, to ni njihova odgovornost. Je pa to način za hiter konec. Tako početje se prej ali slej sprevrže v notranjo odpoved teh ljudi. Žal s seboj potegne še vrsto drugih, ki odpovedo zaradi prepričanja, da tako ni moč storiti ničesar več. Pri tem zbledijo vsa zdrava merila o uspešnosti in odgovornosti posameznika, vse se spremeni v splošno nemoč, vsi smo si enaki in tam, od koder se tako želimo odlepiti.

Cas se počasi izteka, vsako odlašanje lahko prinese le slabše stanje. Menim, da je strokovni potencial zaposlenih dovolj visok, da z dobro načrtovanimi aktivnostmi zlo usodo preobrnemo v uspešnejše tokove. Vsi skupaj in vsak po svojih najboljših močeh, z zdrav pametjo, urejenimi odnosi in spoznanjem, da zanašati se na druge ni prihodnost, ki bi do nas bila prizanesljiva. Ta kolektiv je to že nekajkrat dokazal, storimo to tudi sedaj.

Ivan Vušnik

Literatura

1. Trstenjak A.: Skozi prizmo besede, Slovenska Matica, LJ 1989
2. Zupančič B.M.: Bitje in hrepenenje, ČZP Komunist, LJ 1989
3. Kržičnik E.: Družbena energija ekonomske rasti, NG Maribor, št. 3-4
4. Volk H.: Der lautlose Abschied von der Leistung, TR 1987, št. 14
5. Goričar J.: Sociologija, CZ LJ, 1964

KAJ SMEMO VEDETI O REDKIH ZEMLJAH

1. Splošne lastnosti in atomska zgradba

Tretja stranska skupina kemijskih elementov sestoji iz kovin, ki imajo posrečeno ime redke prsti. Pred 200 leti so imenovali prst vsak oksid, ki se ni raztapljal v vodi in ne razpade v ognju. Tak je npr. kremen. V švedskem kamnolomu Ytterb so našli novo rudnino, ki jo je kemik Gadolin imenoval za redko prst, ker je še nihče prej ni opazil. Potem so odkrili še štirinajst redkih prsti.

Znana je vsebnost itrija v zemeljski skorji: 0,007 %, kar je malo več, kot je volframa in malo manj od bakra, cinka ali vanadija. Drugih redkih prsti je manj, posebno lantanidov, tj. »skritih«. Po kemijskih lastnostih so te skrivnostne prsti prav podobne aluminiju – torej dandanes nič več zapeljive ali navdušujoče za raziskovalce. Na oko in po kemijskih nagnjenjih so skoraj nerazločljive.

Skandij in itriji sledijo lantanidi, od katerih se prvih šest (od cetera do evropija; za prometij ne vemo še nič) tali pri 800 do 1050°C, druga – itrija skupina (razen iterbija) pri 1300 do 1650°C.

Specifična teža prve skupine nanese 6 do 7 g/cm³ (7000 kg/m³), razen pri ceru, ki zasede čez 8 in pri evropiju s komaj 5 g/cm³. Druga skupina potegne tehtnico do 8 ali celo 9 g/cm³ izjemo holmija in iterbija (7 g/cm³).

Kot večina čistih kovin se tudi te zelo rade raztrgajo: zadostuje napetost 20 N/mm². Nezavidi so tudi raztezki: 5 do 10 %, le cerij ima 23 %.

Trdoto kažejo 30 do 120 HV, žilavost se skriva na drugi decimali npr. 0,01 kpm – res hudo malo nasproti najbolj krhkim železnim litinam, ki vzdržijo udarce vsaj 0,2 kpm/cm².

Kakor je čistost ženske rave skoraj istoznačna sočutnosti, tako je čista kovina zmerom najboljše prevajalca toplote, elektrike in drugih zdravil proti hladni brezdušnosti. Skoraj vse elementarne kovine odlikuje fizikalno dokazana toplotna prevodnost okoli 100 in nekaj sto vatov na meter na stopinjo Kelvina. Redke izjeme skoparajo s svojo družabnostjo, npr. cer ali bor ali bizmut, antimon in celo titan se ne povzpnejo na 25 vatov na meter na stopinjo. Vanadij je tudi blizu s svojimi 30 enotami.

Redke prsti so po sebični neprevodnosti med gadolinijem z 12 in itrijem ali lantanom z 20 enotami.

Vse te kovine, razen prometija, so fizikalno in kemijsko temeljito preiskane, in to ne zaman. Če so že redke, so vsaj toliko zastopane, da jih je zmerom po več skupaj. Drugače bi jih najbrž nihče ne iskal.

Najznamenitejša ruda je monacit, cerov fosfat. Iz te in iz drugih dobimo kovinske oblike (prsti) najlažje tako, da jih najprej pretvorimo v kloride in se jih potem lotimo z elektrolizo.

Kemiki so se trudili dolga desetletja, da so ločili lantanide drugega od drugega. Posebno prijateljska nerazdružljivost teh sorodnikov ima korenine v njihovi atomski zgradbi. Na prvih treh notranjih lupinah frči (po dobri stari človeški predstavi) 2, 8 in 18 elektronov. Naslednja obla je pri njih tista, ki jim daje osebnostni značaj lantan ima na njej 18 elektronov, cer 19..., lutecij pa kar 32.

Do tega obsega atomov je videti poskrbljeno za razločljivost. Gre za to, da sledijo po svojih lastnostih (valencah, teži, velikosti atomov) ti elementi jodu, ksenonu, ceziju, bariju, ki imajo na prvih štirih oblah enaka števila elektronov kot njim sledijo lantan, tj. 2, 8, 18, 18, toda imajo še tudi 8 elektronov v višjem nadstropju (razen joda, ki je še član lažje skupine) in dvigajo elektronske strelovode nad to zgradbo. Razen ksenona, ki je kemijsko nevtralen, nedotakljiv, žlahten. Cezij ima eno konico (elektron), barij dve, enako kot lantan. V čem pa je razlika med barijem in lantanom? Poglejmo število stanovalcev na posameznih elektronskih nadstropjih v tem in onem atomu: v barijevem so naseljeni najbližje jedru (fundamentu, ki daje težo) 2, nato 8, 18, 18, 8, 2. V lantanu 2, nato 8, 18, nato 18 in 9, 2. Nadaljnji lantanidi imajo za elektrone podobne bivalne razmere, le v tretjem nadstropju (četrtm podu) se povečuje gneča: v ceru jih je 20, v praezeodimu 21, v neodimu 22..., v luteciju 32 živahnih, drug drugemu nasprotujočih elektronov. Izjeme v redu naseljene so lantan, gadolinij in lutecij.

Iz spoštovanja do naporov najzmožnejših kemikov, iz previdnosti do predvidene prihodnosti in iz ljubezni do znanja ter reda bo najboljše, da redke prsti z njihovimi zvočnimi imeni kar zapišemo:

1. Ceritne prsti
cer, lantan, praezeodim, neo-

dim prometij, samarij, evropij
2. Itrijeve prsti
gadolinij, terbij, disprozij, holmij, erbij, tulij, iterbij, lutecij
Kot bratje in sestre velike družine, imajo zelo raznorodna imena tudi redke prsti. Nekatere spoznamo po kraju rojstva oz. odkritja: iterbij (ter-

bij, erbij), holmij, tulij, samarij, evropij. Drugi imajo ime kakega botra (gadolinij) in spet drugi imena grških božanstev ali pravkar odkritih nebesnih teles. Lantan pa pomeni kar skrit.

(Se nadaljuje)

Mag. Franc Uranc

NOVI PROIZVODI, INOVACIJE, REKONSTRUKCIJE, IZBOLJŠAVE

S sodelavci v Pnevmatičnih strojih, z razvojem proizvodnje in tehnologije obdelave ter v sodelovanju s poslovnimi partnerji iz rudnika Velenje, »Kamen« Pazin, Železarne Store jeklovarna, Jeklovarna Ravne, Feralit Zalec, Geotehnika Zagreb, Mineral Ljubljana, Cementarna Trbovlje, smo v zadnjem obdobju razvili oziroma izboljšali kar nekaj opreme za rudarstvo, gradbeništvo ter metalurgijo. Vsi omenjeni smo dali svoj del časa, znanja in moči, da smo nekatere stvari izdelali in testirali, tako da jih je možno proizvajati oz. so že v proizvodnji, nekaj pa je takih, ki se še razvijajo oz. testirajo zaradi obsega projektov in tudi drugih problemov.

Nekatere naprave in izboljšave so sad našega skupnega prizadevanja, sodelovanja, odkrivanja in ugotavljanja, druge pa po vzoru podobne opreme, ki se uporablja v svetu.

Takoj je treba na učinkovit način informirati tržišče, da imamo v proizvodnem programu:

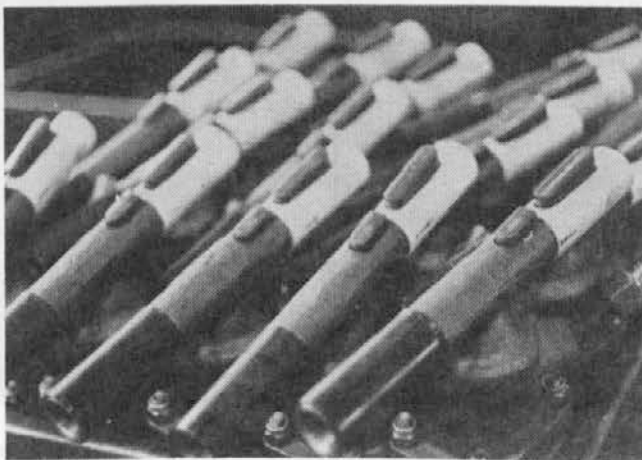
1. Vrtni pribor za zunanja lafetna vrtna kladiva (razen vrtnih drogrov, ki se osvajajo)
2. novo vrtno krono za globinska vrtna kladiva
3. spiralne vrtnalnice droge za navoji za premog
4. usadnike za vrtnalnice stroje (rotacijsko vrtnanje) za izpirno glavo
5. izpirno glavo za vrtnalnice stroje (rotacijsko vrtnanje)
6. monoblok svedre s konusno vezavo za krono
7. krone s konusno vezavo
8. zagazde in vložke za cepljenje blokov okrasnega kamna
9. antivibracijsko komponento za nabijač peska
10. antivibracijske ročaje za ročna vrtna kladiva kot tudi za razbijalna kladiva (LRK-7, SRK-10)
11. vrtnalnice droge S-22 z navoji O-22 in pripadajoče krone in spojnice
12. rekonstruirana je vrtna naprava – NPV za pahljačasto vrtnanje v premogovnikih.

Pod 1, 6, 7, 8, 9 so prospekti – informacijski listi gotovi, za 3, 4, 5, 12 se pripravljajo.

- V razvoju so:
1. GK-23 globinsko vrtno kladivo – visoki pritisk
 2. vrtni stroj na gosenicah z dieselskim hidravličnim agregatom za globinska vrtna kladiva ter s kompresorjem za visoki pritisk komprimiranega zraka tj. 10 barov
 3. zmanjševanje hrupa vseh kladiv
 4. zmanjševanje vibracij večine kladiv
 5. vrtno ročno kladivo (VK-17), masa bo okoli 24 kg
 6. vrtni drogi za zunanja vrtna (lafetna) kladiva
 7. vrtni spiralni svedri za premog – stikalni
 8. vrtni stroj za premog (Turmag)
 9. regeneracija vrtnih drogrov premera 32 in 38
 10. vrtnalnice krone brez lantanja
 11. odpraševalna naprava s hidravličnim pogonom.

Mi, ki osvajamo opremo, se odločamo na podlagi že uporabljene v svetu ali pri nas, in to take opreme, ki ima večinoma širše tržišče. Za to je potrebna bistveno manjša raziskava tržišča, toda prilagodljivost tržišču je treba povečati, se za trg bolj zanimati, povečati oz. razširiti stike s kupci in pokazati večjo sposobnost za vse to. Na želje trga se moramo odzvati hitreje. Kupce moramo pridobivati na različne načine. Eden takih načinov (in verjetno tudi najcenejši) je katerikoli sejem, kjer moramo nuditi čim več informacij o svojih proizvodih in servisu zanje.

Avgust Knez, dipl. inž.

PROIZVODNJO KISIKA PRILAGODILI POTREBAM IN USTVARILI LEPE PRIHRANKE

Sedanja kisikarna v železarni je bila zgrajena decembra 1963. Oprema je bila izdelana pri italijanski firmi SIO (SOCIETÀ PER L'INDUSTRIA DELL'OSSIGENO E DI ALTRI GAS - MILANO), montažo pa je opravilo podjetje Elektroindustrija in splošna montaža - HIDROMONTAŽA iz Maribora pod nadzorom in v sodelovanju s strokovnjaki firme SIO. Zmogljivost naprave je bila 670 m³/h kisika s čistostjo 99,7 %, pri porabi električne energije 1,09 kWh/m³ proizvedenega kisika.

Ob izredno natančnem in sprotnem spremljanju delovanja celotnega postrojenja v vseh preteklih letih se je vodstvo Energetike leta 1988 odločilo za generalni remont kompresorja TERMOMECCANICA in ekspanzijskega stroja, vzrok pa je med drugim bil v nizki proizvodni zmogljivosti naprav, saj je bila maksimalna proizvodnja kisika le še okrog 450 m³/h, specifična poraba električne energije pa 2,06 kWh/m³ proizvedenega kisika.

Priprave na ta zahtevni remont so trajale skoraj dve leti, pri tem pa je treba poudariti, da so bili pri izdelavi rezervnih delov za kompresor (cilindrov, batnih obročev) angažirani strokovnjaki iz obratov železarne, iz Kontrole kakovosti, Kalilnice, Strojev, Energetike, ker originalnih delov zaradi naprav ni mogoče dobiti. Vse delo je torej bilo

opravljeno znotraj plota železarne.

25. 10. 1990 se je začel generalni remont kisikovega postrojenja, 8. 1. 1991 pa smo pričeli poskusno obratovati. Polletno spremljanje delovanja kompresorja TERMOMECCANICA kaže, da je sedaj

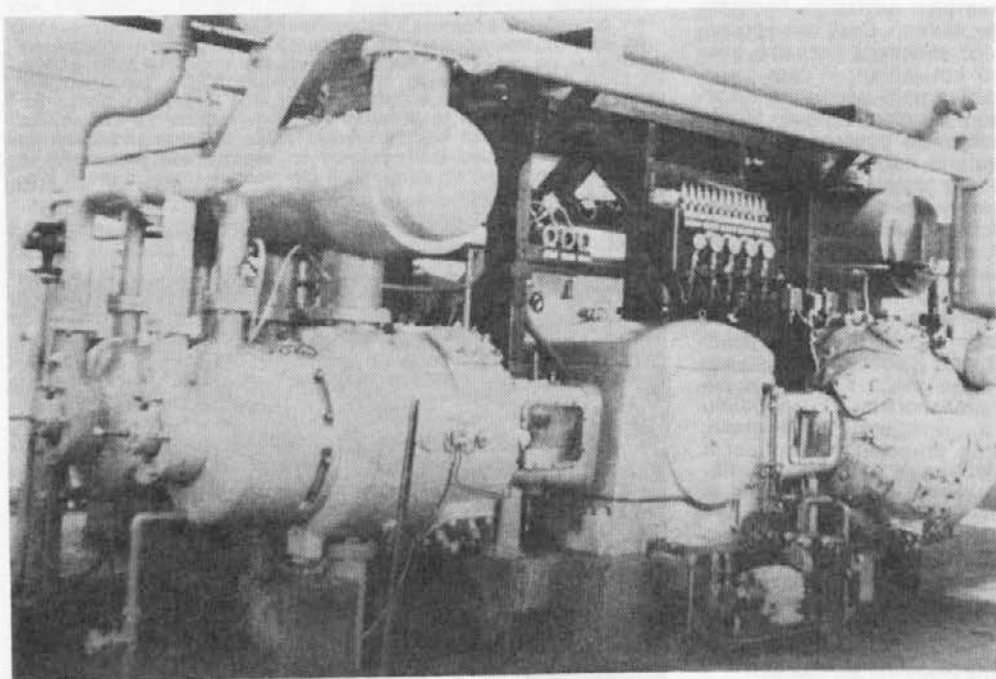
njegova zmogljivost 96 % nazivne vrednosti, proizvodnja kisika pa je maksimalno 600 m³/h, kar je približno 90 % nazivne proizvodne zmogljivosti naprave. Odlično poznavanje naprav in skrbno preventivno vzdrževanje vseh 22 let obratovanja kisikovega po-

	gibanje mesečnih spec. porab el. energije kWh/m ³	poprečna spec. poraba el. energije kWh/m ³
1963	deklarirana 1,09	
1988	1,908 - 2,101	2,019
1989	1,789 - 2,355	2,063
1991	1,349 - 1,643	1,480

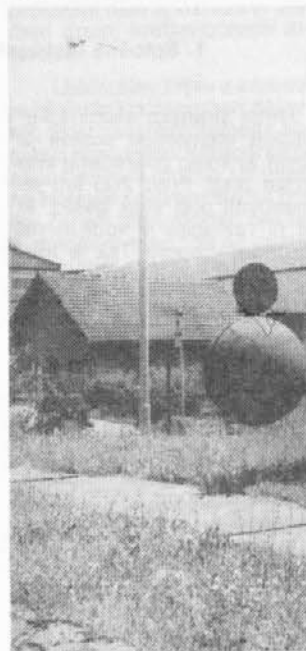
Tabela 1

1991	poraba el. energije (kWh)	proizvodnja kisika (m ³)	distribucija kisika (m ³)	spec. poraba proizvodnja (kWh/m ³)	el. energ. distribucija (kWh/m ³)
FEBRUAR	575 000	349 865	291 129	1,643	1,975
MAREC	501 378	330 620	253 585	1,516	1,977
APRIL	448 281	318 070	297 364	1,409	1,508
MAJ	418 717	282 085	267 155	1,484	1,567
JUNIJ	358 215	265 540	254 080	1,349	1,410

Tabela 2

Zračni kompresor Termomeccanica

strojenja nam zagotavlja solidno izkoriščenost naprav, za kar gre zahvala predvsem delavcem v kisikarni in vodjema g. Alojzu Janežiču in g. Feliks-u Kočniku. (Glej tabelo 1)

Ker smo letos proizvodnjo jekla prepolovili, smo se v Energetiki konec marca odločili, da poizkusimo proizvodnjo kisika prilagoditi delovanju EOP. V dobrem sodelovanju z jeklarji (pravočasna informacija o delovanju peči) in z ustavljanjem kisikovega postrojenja smo znižali specifično porabo električne energije za distribucijo kisika od 1,987 kWh/m³ na 1,495 kWh/m³, kar pomeni prihranek približno 100 000 do 150 000 kWh električne energije mesečno. (Glej tabelo 2)

S pomočjo merilnih instrumentov, doslednim spremljanjem proizvodnje, pravočasno informacijo o delu in voljo delavcev prihranimo mesečno za 150 000 do 230 000 din električne energije.

Anton Vučko, inž.

IZ NAŠIH KRAJEV

DOBRE POLETNE NOVICE

Občina je začela rabiti denar, ki je v proračunu namenjen za komunalno – cestno gospodarstvo. Na voljo ima le 8 milijonov din, kajti od skupnih 18 jih bo 10 dala še za lanske dolgove.

To seveda ni noben denar, zato bo lahko z njim opravila le najnujnejša vzdrževalna dela.

Ljudje pa so postali skromni, in za njih je že to veliko. Tako so presrečni kmetje na Dolgi brdi v KS Holmec, ki jim je Komunalno podjetje Prevalje letos naredilo prevozno cesto do trgovine, šole, službe. Gre za Pogačeve, Skitkove, Sardove, Rutnikove itd.

KS Holmec in njena tajnica Mira Gerdej se zaradi tega čutita dolžni tudi prek Fužinarja zahvaliti izvajalcu del, še posebej pa g. Bukovcu z občine.

Če bo vse prav, bo tudi ravenska tržnica kmalu postala tako urejena in vabljiva kot slovenjgraška. Kograd je namreč v sodelovanju z občinsko skupščino tudi zanjo pripravil poseben projekt. Predvidenih je okoli 10 prodajnih elementov, razvrščenih polkrožno, eden v izmeri okrog 30 m. Zaenkrat bodo zaradi nejasnosti z ravensko obvoznico dokončali le prvo fazo. Do konca avgusta bodo postavili štiri kioske, ki so že kupljeni, v njih pa naj bi bili sadje in zelenjava, cvetličarna, usnjarska galanterija in ponudba Merxove Bistre.

Če bodo lastniki pohiteli z notranjo opremo, bo lahko preurejena ravenska tržnica odprta že na pragu letošnje jeseni.

KS Trg – Ravne je uspelo! Ravne imajo spet svoj letni bazen!

Dobrih pet let je nad koriti ob Suhi viselo vprašanje, kaj bo z njimi. Lastnica, KS Trg – Ravne, se je ves čas zavedala, da tam mora biti bazen, saj je bila takšna tudi večinska želja krajanov, ki so bazen nekoč zgradili udarniško in s svojim denarjem. Toda KS za popravilo ni imela denarja, imela pa je vztrajne funkcionarje, ki so letošnje pomlad skupaj z zasebnim podjetjem Dinamik le prišli do sprejemljive rešitve: bazen so dali za 10 let v brezplačen najem zasebniku Milanu Kamniku, lastniku prevaljskega Levega devžeja. Dogovorili so se, da bo Kamnik denar, ki bi ga moral dajati za najemnino, vlagal v bazen, »biznis« pa si bo lahko delal, če bo hotel, z drugimi dejavnostmi, kot je npr. gostinska.

Čeprav bi znali Ravenčanom prav priti tudi drugi objekti, ki so že bili predvideni za mesto, kjer je bazen, pa je nesporno, da v tej pasji vročini in v teh pasjih dneh potrebujemo tudi letni bazen v središču mesta – kljub (in mogoče tudi navkljub) lvarčemu!

Helena Merkač

Gradbeni odbor je poskrbel za nekatere organizirane nakupe materiala, graditelji pa si sami organizirajo delo. Predvsem pri ulivanju plošč se je pokazalo, da znajo »stopiti skupaj«. Tako dela hitro napredujejo, največ pa je vredno, da si bodo stanovalci javniških blokov poceni pridobili prostor za svoje avtomobile, hkrati pa še delavnice

za raznovrstna opravila ali knjižnice in nekateri celo shrambe za ozimnico; te v blokih s centralno kurjavo niso najboljše.

Zaradi vseh teh ugodnosti se krog interesentov za gradnjo garaž na Javorniku vse bolj širi. Doslej je oddanih 180 garaž, zgraditi pa jih bo mogoče nekaj čez 200.

GARAŽE V POMOČ STAVBENIKU

Medtem ko so se na Javorniku odločili za cenejšo različico gradnje garaž, je v Kotljah drugače. V tamkajšnjem že zgrajenem naselju Kotlje I je imel Stavbenik še prosto zemljišče. Ker je investicijska dejavnost v občini Ravne čisto na tleh, se je Stavbenik odločil, da to zemljišče zazida z devetimi garažami, za kar so pokazali zanimanje tudi lastniki bližnjih hiš. Njihova kupna moč je dovolj visoka, da so odkupili že osem garaž, katerih izhodiščna cena je bila 120.000 din.

Gotovo se bo našel še deveti kupec, vprašanje pa je,

ali bo Stavbeniku uspelo prodati deset že zgrajenih dvosobnih stanovanj v Mežici in pet v Črni. Cena m² je 18.224 din. Stavbenik bi jih zelo rad prodal, ker ima v njih mrtev kapital, bremenijo pa ga še krediti Stanovanjske banke. V času, ko mora podjetje zaradi pomanjkanja dela pošiljati delavce v tujino (gradijo v Sarajevu in v Sovjetski zvezi), ali jih celo odpuščati, bi bila prodaja teh stanovanj še boljša injekcija kot gradnja garaž v Kotljah, ki pa je v kriznih časih dobrodošla, čeprav drobna pomoč, kakršnih bi si v podjetju želeli še več.

Kanalizacija, speljana v Hotuljo pri naselju Nadolžnik

JAVORNIŠKE GARAŽE NAPREDUJEJO

Graditelji garaž na Javorniku so se močno zagnali v delo takoj, ko je bilo zemljišče nared za gradnjo. Motili so jih le moreči dnevi vojne vihre, ko so morali ob alarmih od

kopanja temeljev bežati v bližnje kleti. Od tam so se seveda pridno vračali na gradbišče in ga potem, ko je bližnja vojna nevarnost minila, kmalu začeli zazidavati.

TELEFONE V OKOLICO KOTELJ

V Kotljah imajo novo vodstvo krajevne skupnosti.

Podedovalo je nekatere stare grehe, ki se jih zaradi pomanjkanja denarja ali iz drugih vzrokov ni mogoče znebiti – tako morajo krajanje še naprej prenašati gost medkrajevni promet na neprimerni cesti Ravne – Kotlje, se podajati v prometno nevarnost, ker ni zgrajenih poti za pešce, čeprav so jih že zdavnaj načrtovali, in še naprej vohati smrdljivo Hotuljo.

Kanalizacijo iz novega na-

selja vendarte napeljujejo in morda se bodo lotili tudi kolektorjev pri Hrvatu; morali bi jih zgraditi čim prej, saj so se prvi stanovalci v Kotlje II že vselili in bo jih vedno več.

Za »stare« krajanje pa vodstvo krajevne skupnosti s podjetjem za PTT urejuje telefonsko napeljavo. Telefone bodo dobili v tistih zaselkih, kjer jih doslej še niso imeli, predvsem v Podkrajju in Podgori.

Mojca Potočnik

KULTURA

KO KULTURA SPI

Letošnje kulturno poletje v občini Ravne je nenavadno tiho. Že prejšnja leta ni bilo posebno živo, turistični delavci pa so le poskrbeli, da se je tudi kaj kulturnega zgodilo. Letos tudi turistov ni.

Vse se je končalo z nastopi ob sajenju lipe na dan razglasitve slovenske samostojnosti. Vsaj javnost ni bila obveščena o kakem poznejšem kulturnem dogajanju, saj je celo Preprih čez poletje nekako presahnil. Je pa res, da so za drobno kulturno doživetje sredi poletja poskrbeli Koprivci. Za lepo nedeljo so pri Sv. Ani peli Zdobčevi pobi in dečve – po nagovoru podpredsednika občinskega izvršnega sveta Marjana Berložnika in ob recitacijah mladincev z Raven. Prireditve so organizirali Mladi krščanski demokrati.

Toda dogodek splošnega kulturnega zatišja v občini Ravne ni posebno zmotil, saj je bil zaradi slabega vremena obisk pri Sv. Ani zelo skromen.

Praznina v kulturnem dogajanju večine ljudi ne razburja in ne skrbi. Odgovornim za kulturo v občini pa bi le morala dati misliti. In reči je treba, da tudi razmišljajo. Člani občinskega sveta za kulturo – sestavljajo ga: Mirko Angeli, Jožko Kert, Alojz Krivograd, Benjamin Kumprej, Alojz Lipovnik, Janez Mrdavič, Igor Prodnik ter tajnica Marija Dretnik – so že pripravili nekaj smernic za oblikovanje nove občinske kulturne politike in se odločili, da v začetku jeseni pripravijo širši posvet o tej temi.

Ne bi bilo prav, da bi pisali o dokumentu, ki še ni oblikovan, zato naj zapišem le nekaj misli o nalogah in možnostih kulturne politike v občini Ravne. Naj bodo v spodbudo in premislek tistim, ki se od kulture (še) odvrčajo, kakor nekateri športniki od jugoslovanske zastave.

Kultura namreč nobenemu Slovincu ne bi smela biti kakor (bivša) Jugoslavija, saj Slovenci veljamo za kulturni narod; še najmanj bi se smeli poživigati nanjo Korošci, ki živimo na tleh zibelke slovenske samostojnosti.

Žal razmere kažejo, da je v Mežiški dolini drugače. Večini ljudi, tudi intelektualcev, je kultura nepotreben privešek, nevreden posebnega napora in prizadevanja. Brez tega pa ni kakovosti in ni uspehov. Ali smo tako zaverovani v našo industrijo, da nam ta v celoti zadošča, ali pa je v nas tako usodno odjeknila rez med nami in osrednjim delom Koroške, da ločitve vse doslej nismo mogli preboleti. Zgodovina nas je navadila, da smo privešek, zato samostojno ne znamo delovati, vendar pa novega (štajerskega) centra ne moremo sprejeti.

Za nami je dovolj dolga doba, da smo lahko spoznali, da nas otekanje naših sredstev v centre in centre samo siromaši. Nastopil je čas, ko se mora sistem: tujega nočemo, našega nam ne priznajo – bistveno spremeniti. Samostojnosti, kakršno bo morda dosegla Slovenija, nikoli ne bomo imeli in je tudi nihče ne pričakuje, doseči pa bi morali, da bi nam ostal tolikšen delež doma pridelanih sredstev, ki bi omogočil dostojno kulturno življenje in razvoj v Mežiški dolini. Žal reorganizacija občin, ki jo pripravljajo, grozi, da tudi tega cilja ne bo mogoče doseči in bomo morali biti veseli že, če nam bo ostalo to, kar imamo zdaj. Zaradi pomanjkanja sredstev in zaradi velikih apetitov ljudi v centrih bo boj težak in brez dobre kulturne politike za nas že vnaprej izgubljen.

Pri oblikovanju te politike bo gotovo v prvi vrsti treba določiti, kaj je za kulturno življenje ljudi temeljnega pomena in kaj sodi že v – manj bistveno – nadgradnjo. Gospodarske razmere se vsaj še nekaj časa ne bodo tako izboljšale, da bi lahko uresničili vse želje in načrte, zato bo selekcija nujna, ne bi pa bilo prav, ko bi spodrezovali glav-

ne korenine.

Kaj je za prihodnost kulture v Mežiški dolini najpomembnejše, še ni mogoče dokončno reči – izkristaliziralo se bo na razpravah in z dokazovanjem strokovnjakov, imamo pa ustanove in objekte, ki vsaj ne smejo propasti, če jim že hitrejšega in večjega razvoja kot doslej ne moremo omogočiti. Gre za veliko narodno bogastvo, zbrano v knjižnici Dr. Franc Sušnik in v Delavskem muzeju, gre tudi za intelektualni kapital, ki ga predstavlja Gimnazija Ravne, pa za številne objekte kulturne dediščine – od gradov do cerkva in kapelic. Za slednje bo jazen sicer ni tako velika, ker so najhujši časi že za njimi, ljudje pa so se navadili sami skrbeti zanje.

Kulturni domovi so v večini krajevnih središč neustrezni ali dotrajani, le v Črni so glede tega izjema, toda na tovrstne nove gradnje ni misliti. S sprotnim vzdrževanjem objektov bo treba poskrbeti,

da gledališka, pevska in druga dejavnost, ki je v njih mogoča, ne bo zamrla.

V bližnji prihodnosti smo kljub slabim materialnim možnostim dolžni poskrbeti – porabniki pa upravičeni pričakovati – večji razmah tistih kulturnih dejavnosti, ki so odvisne predvsem od zavzetosti ljudi in njihovega prizadevanja za kakovost. Kulturni delavci jih bodo morali bolj uveljavljati pred javnostjo kot doslej in znati pridobiti tudi potrebna sredstva. Iskati jih bo treba pri tistih gospodarstvenikih, ki jih imajo, in tudi zunaj občine.

Da ima pri vsem tem obveščanje pomembno vlogo, je več kot jasno. Kako od lokalnih prodreti tudi v osrednja sredstva obveščanja, je odvisno od tega, koliko Mežiško dolino priznajo za del Slovenije. Ali pa bo treba za podaljševanje pogleda, ki seže zdaj v glavnem le do Slovenj Gradca, najti kakega Bogdana Pogčnika.

Mojca Potočnik

NOVE KNJIGE KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE

- Abdić, F.: Z. Markušić – A. Petrić: Agrokomerc, BiH i svijet. – Zagreb, 1991
- Artuković, J.: Ideologija srpsko-hrvatskih sporova. – Zagreb, 1991
- Birr, U.: Alles über Katzen. – Köln, 1991
- Cvetko, D.: Slovenska glasba v evropskem prostoru. – Ljubljana, 1991
- Dmitrović, N.: Priročnik o ustanavljanju podjetij in družb. – Ljubljana, 1991
- Ekologija, ekonomija, entropija. – Maribor, 1991
- Foucault, M.: Vednost–oblast–subjekt. – Ljubljana, 1991. – (Krt; 58)
- Gestrin, F.: Slovenske dežele in zgodnji kapitalizem. – Ljubljana, 1991
- Hoja za zdravje in moč. – Ljubljana, 1991
- Hribar, T.: Teorija znanosti in organizacija raziskovanja. – Ljubljana, 1991. – (Znanstvena knjižnica; 1)
- Katalog poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja 1991. – Beograd, 1991
- Kinsky, H.–W. Krüper–C. H. Strube: Lovčevorožje. – Ljubljana, 1991
- Koletnik, F.: Koliko je vredno podjetje. – Ljubljana, 1991
- Kop, I.: Varovanje in zaščita poslovnih tajnosti. – Ljubljana, 1991
- Kosiček, M.: Ljubzen v jeseni življenja. – Maribor, 1991
- Kovačič, J.: Računovodstvo in finance. – Ljubljana, 1991
- Mc Gowan, J.–R. DuBern: Naredimo sami, popravimo, olepšajmo, vzdržujmo. – Ljubljana, 1991
- Miklič, G.: Nova delovna zakonodaja. – Ljubljana, b.1.
- Milandović, A.: Srbijanski masovni pokret i hrvatsko pitanje. – Zagreb, 1991. – (Globus)
- Neubauer, F.: Upravljanje s portfeljem. – Ljubljana, 1991
- Peck, M.S.: Ljubzen in duhovna rast. – Ljubljana, 1991. – (Za zdravje življenja)
- Pokorn, D.: Prehrana športnika in rekreativca. – Ljubljana, 1991
- Rakočević, S.: Državna uprava, vloga, položaj, organizacija, delovanje. – Ljubljana, 1991
- Rakovec – Felser, Z.: Človek v stiski – stres in tesnoba. – Maribor, 1991
- Ramovš, J.: Doživljanje, temeljno človekovo duhovno dogajanje. – Ljubljana, 1991
- Rant, P.: Krščanska demokracija in Slovenci. – Ljubljana, 1991
- Roter, Z.: Pozabljeni preteklost. – Ljubljana, 1991
- Simoniti, V.: Vojaška organizacija na Slovenskem v 16. stoletju. – Ljubljana, 1991
- Solina, F.–F. Križaj: Organizacijski, psihološki in sociološki vidiki projektnega dela. – Ljubljana, 1991
- Stanič, G.: Oblast in lastnina. – Ljubljana, 1991
- Sterle, M.: Jesti modro. – Ljubljana, 1991
- Stres, A.: Oseba in družba. – Celje, 1991
- Toplišek, J.–J. Urbanc: Urejanje besedil na IBM kompatibilnem osebnem računalniku s pomočjo programa Wordstar 2000 Plus. Verzija 3.5. – Ljubljana, 1991
- Trstenjak, A.: Misli o slovenskem človeku. – Ljubljana, 1991. – (Brevir)
- Trstenjak, A.: Za človeka gre. – Maribor, 1991
- Veselinovič, D.: Devizno trgovanje. – Ljubljana, 1991
- Znidaršič – Krajnc, A.: Kako kupiti podjetje. – Ljubljana, 1991

Domoznanski oddelek

- Cigler, M.: Regratov cvet. – Slovenj Gradec, 1991
- Strgar, A.: Razvoj slovenske državnosti in ustavnosti. – Maribor, 1991. – Diplomatska naloga
- Mauko, M.: Gorje neumnemu in druge neumnosti. – b.k., 1991

Sestavila: Darja Molnar

JOŽE PENŠEK 1948–1991

Bogvedi v čem je zapisana človekova usoda; morda v popotnici rojenic in sojenic, morda v rojstni dediščini matere ali pa kar v toku časa, kakršen je in kakršnega nam je dano živeti.

Jožetova je bila zagotovo nemila. Navajenega skromnosti, a kljub temu zadovoljnega, ga je nenadejano zadelo v najlepših letih – zavrtna bolezen. Sodelavci smo se zbalili zanj. A sam jo je prenašal s pogumom in upanjem do konca.

Odšel je v surovem času vojne – ob slovenskem somraku bogov in le redki od sodelavcev so mu zato mogli stopati po poslednji poti. Ostali smo mu posvetili misel v slovo pozneje, ko smo izvedeli za to; misel na njegovo delo, njegovo trpljenje in na to, da ga ne bo več med nami.

Bo kdaj prešla nelepa navada, da si ljudje povemo in priznamo vse dobro in lepo le ob slovesu? Povejmo si vendar vse to že zaživa!

Toda tudi pri Jožetu tega nismo storili. Pa vendar, pogrešali bomo dobrega sodelavca ter nadvse skromnega in blagega človeka. Takšni so dobrodošli povsod. Jožeta pa ne bo več, ne v družini in ne med nami.

Kdo bi mogel doumeti krutost usode?

Počivaj v miru!

Tvoji sodelavci

UROŠ TURKUŠ 1964–1991

Kljub čudnemu ozračju nad našo deželo in nenehnim notranjim pritiskom zaradi naše nadaljnje usode je julij najlepši mesec v letu, saj takrat narava razsipa obilje rastlinskih sokov in moči. Žal pa nam je ljudem velikokrat usojeno, da se moramo posloviti od svojih najdražjih prav v tem najlepšem obdobju. Tudi danes je tako, ko se poslavljamo od našega sodelavca Uroša.

Urošu zvezde niso bile naklonjene, saj je moral oditi že veliko prej, preden je vstopil v zrela moška leta. Rodil se

je 5. novembra 1964 in po opravljenem osnovnošolskem šolanju končal elektrotehniško šolo, a je bil precej časa brez zaposlitve. Šele 2. aprila 1984 se je zaposlil v Jeklolivarni v oddelku livarna posebne litine kot rezalec na tornih žagah. Ker je bil nemiren duh in tudi zato, da bi si izboljšal pogoje dela in življenja, je uspešno zaključil še tehnično metalurško šolo. Nazadnje je opravljal delovne dolžnosti delovodje pri izdelavi mask in jeder. V prekratkem življenju ga je vseskozi spremljala smola, saj je v letu 1989 preživel hudo prometno nesrečo, ki mu je pustila težke poškodbe.

Uroš je imel čudovito dobro srce. Bil je ponosen in vzravn fant, ki ni nikoli popustil pod udarci usode. Iskreno rad in iz srca je pomagal vsakomur, ki si je take pomoči želel.

Njegovi najožji: oče in mati, sestra in brat, pa tudi njegovi sodelavci ter društvo tabornikov, med katerimi je bil odlično zapisan, še ne moremo dojeti krute in neizprosne resnice, da ga ne bo več med nami.

Dragi Uroš, še v torek si prizadevno in zagnano hotel postoriti vse, kar je bilo v tvojem delovnem okolju potrebno. Julij je res najlepši mesec v letu, saj takrat narava razsipa obilje življenjskih sokov. Tudi mi vsi te bomo ohranili v spominu takega, kot je ta mesec: mirnega, sproščenega in predanega svojemu delu in žitju, ki ti je gotovo nudilo veliko notranjega zadovoljstva.

Vsem sorodnikom izrekam v imenu sodelavcev iz železarne iskreno in najgloblje sožalje.

Uroš, počivaj v miru v koroški zemlji!

RAJMOND JAMNIK 1942–1991

Potrlih src, toda s plemenitimi spomini se poslednjič poslavljamo od tebe, dragi prijatelj Rajmund. Ne moremo odvzeti bolečin tvojim najbližjim, toda radi bi jih oblažili s tem, da se ti še enkrat iskreno zahvalimo za človeške vrednote, s katerimi si nas plemenitil.

Dva milijona domoljubnih src je skupaj s tvojim bilo v hrepenenju za našo, za slovensko svobodo, srca tvojih bližnjih pa so skupaj s tvojim bila tudi v upanju na tvojo zmago nad težko boleznijo.

V dnevu »po vojni« nas je presenila žalostna resnica, da nas zapuščaš za vselej.

Modelarji smo navajeni presenečenj in težav, saj jih nenehno doživljamo ob delu, toda izguba tovariša nas prizadene tako globoko, da obnemimo. Tako je bilo ob izgubi Tončka, Miloša, Jožeta, Horsta, tako nas je zbolela tudi tvoja smrt, Rajmund.

Rodil si se sredi vojne vihar, 18. avgusta 1942, otrošt-

vo in leta šolanja si preživel pri stari mami, v veliki revščini, vendar ob srcu, ki je zmoglo pravo starševsko ljubezen, ob srcu, ki te je oblikovalo v skromnega in delovnega tovariša. Z jeklom in njegovo zvonko, a trpko pesmijo si se srečal že na industrijski šoli, ki si jo uspešno končal in se leta 1963 zaposlil v modelarni. Naš kruh je železo, družno z nami si ga ustvarjal in načrtoval lepši jutri – za vse, tudi za življenji svojega življenja, za Andreja in Dušana, 24 let si bil ženi Faniki ne samo mož, temveč zvest tovariš. Vsem zvest do zadnjega si vedno iskal smisel življenja le v delu, tudi v času težke bolezni, ki ti od avgusta 1986 ni dovoljevala dela v železarini.

Marsikdo bi popustil, ti nisi. Še več, bolezen si premagoval s trpkim nasmehom, z dletom v rokah si se spopadel z lesom in oblikoval tvojim in nam v spomin nesmrtno podobo. Z vzgledom in vztrajnostjo si nas učil in navduševal, s skromnostjo in prijateljstvom si nas plemenitil.

Hvala ti za vse. Vsem žalujočim, posebno ženi in otrokoma, izrekam iskreno sožalje. Slava tvojemu spominu.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi našega

UROŠA TURKUŠA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih pomagali, ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje ali kakorkoli drugače počastili njegov spomin.

Posebej se zahvaljujemo tabornikom, Uroševim prijateljem in sodelavcem za njihovo sočustvovanje z nami.

Hvala tudi g. župniku, Pihalnemu orkestru ravenjskih železarjev in pevcem.

Vsi njegovi

Zahvala za pokojnega **Huberta Lužnica** bi se morala glasiti: »Mnogo prezgodaj je bilo zadnje slovo od ljubljenega moža, očeta, **brata**, zeta, svaka in strica...

Za neljubo nerodnost se opravičujem.

Žena Stanka

Ob težki izgubi moža
in očeta

MIRKA HROVATIČA

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem in delavcem Uprave Kograda za izražena ustna in pisna sožalja, darovano cvetje in izkazano pomoč. Hvala tudi Šah. klubu

Fužinar za poslovilne besede, godbi na pihala za žalostinke in izvedbo Tišine, ter g. župniku za opravljeni obred. Posebej se zahvaljujemo vsem sorodnikom, ki so bili v težkih trenutkih z nami, in ekipi ZD Ravne, dr. Oblakovi, dr. Janetu, sestri Rus in vozniku reš. vozila za TAKOŠNJO pomoč usodnega dne, ter patronažnim sestram za pomoč ob dolgotrajni bolezni.

Žalujoči: žena Anica in hčerki Klavdija in Ksenija z družinama

Ob prezgodnjem zadnjem slovesu od ljubega sina, brata in očka

DRAGA BOŽIČA

iskrena hvala vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki ste nam pomagali v težkih, pretežkih trenutkih, ter pokojnika v tako velikem številu pospremili k preranemu počitku, darovali cvetje in nam izrazili sožalje.

Iskreno se zahvaljujemo sodelavcem Jeklolivarne in Armatur za darovano cvetje in pomoč ter g. Jelenu za lepe poslovilne besede. Prisrčna hvala gospodu župniku za opravljeni pogrebni in mašni obred.

Žalujoči: ata, mama, brat, zaročenka in hčerkica ter ostalo sorodstvo

ZA VROČE IN DEŽEVNE DNI

Erazem Roterdamski

HVALNICA NOROSTI

Vsakdo mora pritrditi, da je vojna izvor in torišče najbolj opazljivih dejanj. Pa vendar, kaj je hujša norost, kot iz ne vem kakih razlogov začeti to vrsto prepira, ki prinaša eni ko drugi zmeraj več slabega kakor dobrega. Kajti za tiste, ki padejo, se – kakor za Megarce – ne zmenijo živ krst; na drugi strani, v kakšen prid so, prosim vas, ko si stojita armadi že v bojnem redu nasproti in so zadoneli

hripavi glasovi rogov –, v kakšen prid, pravim, so tedaj vsi tisti od študija izmозgani modrijani, ki ob svoji zvođeneli in ohlajeni krvi toliko da še di-hajo? Za boj je treba zastavnih

in tršatih ljudi, takih, ki imajo kar se dá veliko poguma, pa kar moč malo pameti, razen če daje kdo prednost Demostenu v uniformi, ki je, komaj je zagledal sovražnika, po Arhillovem zgledu odvrge štít in jo ucvrli – prav tako slab vojak kakor dober govornik.

Toda v vojski ima, pravijo, važno vlogo razum. Pri generalih nemara res, ne rečem, da ne, toda ta razum je vojaški, ne filozofski; drugače pa opravljajo to preslavno obrit zajedavci, zvodniki, razbojniki, morilci, kmetavsi, bedaki, bankrotniki in podobna sodr-ga, ne pa filozofi, ki presede-vajo noči nad bukvami.

Franz Kafka

PROMETEJ

O Prometeju poročajo štiri zgodbe. Prva pravi, da so ga bogovi prikovali na Kavkazu, ker jih je izdal ljudem, in poslali orle, da so mu žrli jetra, ta pa so mu zmeraj znova zrasla.

Druga pravi: Prometeja je tako bolelo, ko so vanj sekali kljuni, da je tiščal v steno, zmeraj globlje, in navsezadnje je z njo postal eno.

Tretja pravi: po tisočletjih je bila njegova izdaja pozabljena; bogovi, orli, on sam, vsi so jo pozabili.

Četrta pravi: zadeva je postala neutemeljena in zato odveč. Naveličali so se bogovi in orli, naveličala se je rana in se zaprla.

Ostalo je skalnato gorovje in tega se ne da razložiti. – Zgodba skuša razložiti, česar se razložiti ne da. Ker izhaja iz osnove, ki je resnična, se mora končati, kjer ni razlage.

Franc Pečnik

HAIKU

Neslišen skok
kobilice – upognjen
hrbet trave.

Oprmi se vžigalice,
hrošč na hrbtu!
Ali pa bi raje prst?

Ko pokosijo
travo: drobne cvetke
– na gorskem prepihu.

Rokavica poleti!
Posušena ježeva koža
na robu ceste.

Senena kopica;
ptič na njej
prosi za dež.

Podstrešna izbja;
v očeh pobliisk krempljev
ki se brusijo na slemenu.

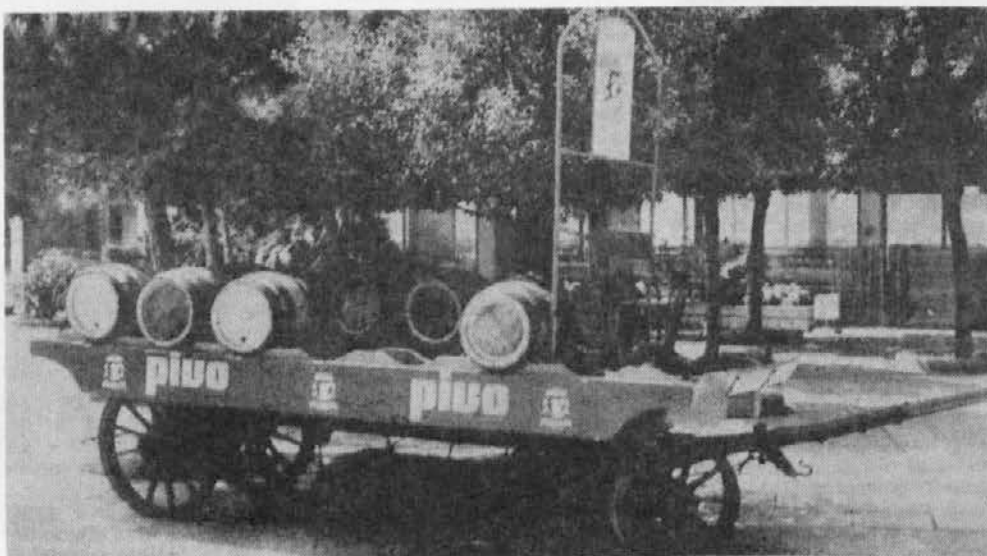
Objokani glas,
ki stresa slušalko – kako
hitro se posušil!

Obeša perilo;
s krepkimi rokami
in nedolžnim obrazom.

Zaman išče
štiriperesno deteljico –
sama četrti list!

Pijana ženska za mizo;
skoz okno ji ponujajo
čaje – cvetovi slaka.

Izdaja Delavski svet Železar-ne Ravne kot mesečnik v nakladi 6800 izvodov. Ureja uredniški odbor: Andreja Čibron, Marjan Gerdej, Marjan Kolar, dr. Tone Pratkanec, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.

Tel. 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), prosto plačila prometnega davka.